

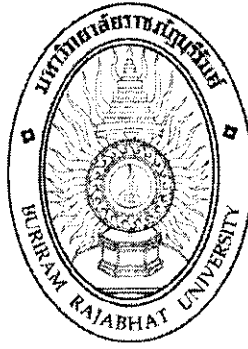
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์
ของ
ชนม์บัณฑิต วรรณพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มิถุนายน 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PEOPLE'S PARTICIPATION IN COMMUNITY BASED TOURISM
MANAGEMENT AT BAN KHOKMUANG, JORAKEMAK
SUBDISTRICT PRAKHONCHAI DISTRICT
BURIRAM PROVINCE**

Chonbanlue Wanthanapan

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

June 2018

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายชนม์บันลือ วรรณพันธุ์
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.วีระกuld ชายผา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

..... กรรมการ
(ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการ
(ดร.สุรศักดิ์ ฝอดสูงเนิน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วันที่ 22 ธ.ค. 2561

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 27 ธ.ค. 2561

บทคัดย่อ

ชนม์บัณฑิต วรธนพันธุ์, 2561. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ประชัน คະเนวัน ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ 164 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน โดยจำแนกตามเพศและอายุ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มใช้แบบสอบถาม ได้กลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน และ 2) กลุ่มใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่น 0.785 แล้ววิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบ t-test และ F-test ส่วนแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยวิธีอุปมา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ดังนี้ ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำแนกตามเพศและอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคน ในชุมชน มีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ควรมีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำแบบสอบถามในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวบ้านโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ABSTRACT

Chonbanlue Wanthanapan. 2018. *People's Participation in Community Based Tourism Management at Ban KhokMuang, Jorakemak Subdistrict, Prakhonchai District, Buriram Province* Master of Public Administration Program in Public Administration. Thesis Advisor : Associate Professor Prachan Kanawan, Dr. Thanyarat Phutthiphongchaicharn. 164 pages.

The purposes of this research were: 1) to study people's participation in community based tourism management at Ban KhokMuang, Jorakemak Subdistrict Prakhonchai District Buriram Province, 2) to compare people's opinions classified by gender and age, and 3) to study opinions and suggestions on tourism management in four aspects including finding problems and decision-making, planning and implementation of the benefits, and monitoring and evaluation. The samples in the study were divided into 2 groups: 1) 338 samples answering the questionnaires, selected by Krejcie and Morgan's samples size table and 2) 15 samples for interview, selected by purposive sampling technique. The reliability of a questionnaire was 0.785. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation, comparison t - test and F - test. The data obtained from the interview were analyzed by inductive method. The research results were found that the people's participations in community based tourism management at Ban KhokMuang, Jorakemak Subdistrict, Prakhonchai District, Buriram Province were overall at high level. In descending order, the high to low averages were as follows: the planning and implementation, finding problems and the decision making, monitoring and evaluation, and the beneficiaries respectively. The results of comparison of people's opinions about the people's participation in community based tourism management classified by gender and age were overall not different. The results obtained from the interview were found that there were proposals offered to the community leader because the attractions belonged to everyone in the community. There were definition of the problem and determination of the choice. There was exchange of knowledge to find the problems for the solution. The conference should be prepared to receive tourists every occasion such as security of life and property of tourists, the campaign and publicity for travelers or people in the community to conserve natural resources and the environment together, and preparation of a questionnaire for visitors in order to find ways to develop tourism further.

Key words: Participation, Tourism at Ban KhokMuang, Buriram Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลายท่านที่จะได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วีระกฤษ ชาญพา ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ประชัญ คะเนวัน ปรีกษาวิทยานิพนธ์หลัก และขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ ฝอยสูงเนิน กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษาและเอาใจใส่แก้ไขข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง จึงขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และแก้ไขเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัยตลอดจนได้แนะนำเรื่องที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัย หลายประการ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด อาจารย์ ประธานสภาวิทยาลัยชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ ดร.กันต์ โชคกลางเดือน รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนยโสธร นางสาววิมล ชอบสุข ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ นายมนตรี ปิยานุกูล ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา

ขอขอบพระคุณบุคลากรในหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนในชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทุก ๆ ท่านที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณทุก ๆ คนในครอบครัว และเพื่อนร่วมงานทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดา บुरพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนถึงนำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

ชนม์บันลือ วรรณพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามเพื่อการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	33
2.4 ทฤษฎีแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว.....	46
2.5 บริบทของบ้านโคกเมือง ตำบลระแงง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	54
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	75
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	112
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	112
5.2 อภิปรายผล.....	114
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย....	131
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองแบบสอบถามเพื่อการวิจัย....	137
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	139
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	144
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์.....	152
ภาคผนวก ฉ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	156
ภาคผนวก ช ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	161
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	164

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนหมู่บ้านในตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	55
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้านโคกเมือง.....	69
4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	76
4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	77
4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	78
4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	80
4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ วางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	82
4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	83
4.7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอ ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	86
4.9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	88
4.10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	91
4.11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	92
4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน....	94
4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	95
4.14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	101
4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	103

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 แสดงภาพรวมขององค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	44

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ นำมาซึ่งเงินตราทั้งในและต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลต่อประเทศชาติ สามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าการผลิตและการบริการอื่น ๆ ประเทศไทยต้องพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุกและเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนต่อค่าเงิน รวมทั้งจะต้องพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปลอดภัย สะอาด มีการรักษาสภาพแวดล้อม และใช้สื่อสารสนเทศในการท่องเที่ยวมากขึ้น รูปแบบของการท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มเป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระ การท่องเที่ยวเฉพาะทาง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and wellness tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport tourism) เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง เนื่องจากมีความสมบูรณ์ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเป็นอยู่วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านและเริ่มพัฒนาชุมชน และทำให้เกิดการจัดบ้านพัก เรียกว่า โฮมสเตย์ (Home stay) เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิต อารมณ์สบายใจไม่ตรี รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์แต่ละท้องถิ่นและเรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งมีฐานการศึกษาเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและสัมผัสลงมือ และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม จะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงการเจริญเติบโตของนักท่องเที่ยวของประเทศไทย และแนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกที่นับวันแต่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เพื่อให้การดำเนินการต่อเนื่อง การท่องเที่ยวในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการต่างประเทศ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องบูรณาการทุกภาคส่วน จุดอ่อนคือ มีความอ่อนไหวสูงต่อผลกระทบตลอดเวลา เช่น ภัยธรรมชาติ การเมืองและเศรษฐกิจผันผวน ซึ่งแม้ที่ผ่านมาไทยสามารถฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว แต่ความท้าทายคือ ด้วยอัตราขยายดังกล่าว จึงต้องเตรียมพร้อมด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เร่งเพิ่มขีดความสามารถ

ในการแข่งขัน การปรับตัวในแนวทางท่องเที่ยว 4.0 ยังมีบริบทสอดคล้องกับเป้าหมายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ที่ส่งเสริมให้ทั่วโลกพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวมุ่งสู่คุณค่าสูงและสร้างผลกระทบทางลบต่ำในอนาคตด้วย สำหรับกลไกที่จะมุ่งไป สู่ยุค 4.0 ประกอบด้วย 5 เรื่องหลัก คือ 1) การบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) สร้างปัจจัย แวดล้อมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว 3) การตลาดสมัยใหม่เพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคต 4) การสร้างวิสาหกิจและสตาร์ทอัพด้านท่องเที่ยวบนพื้นฐาน ของนวัตกรรม และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพกับหน่วยงานรัฐ และเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ในทุกส่วนของห่วงโซ่คุณค่าด้านท่องเที่ยว (นฤมล เกษมสุข, 2560, หน้า 9)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นี้ จะเน้น การพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นก้าวหน้าที่เข้มข้นมากขึ้น การพัฒนา เศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของกำลังคน และความคิดสร้างสรรค์ในการขยาย ฐานเศรษฐกิจและฐานรายได้ใหม่ควบคู่กับการเพิ่มผลิตภาพของฐานการผลิตและบริการเดิม รวมทั้งการต่อยอดการผลิตและบริการเดิมโดยใช้ดิจิทัลและเทคโนโลยีอัจฉริยะ สำหรับ กรอบแนวทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้น 1) การส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็น ไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน 2) การเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความต้องการของตลาด เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยว เชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม 3) การพัฒนาทักษะฝีมือบุคลากรในภาคบริการและการท่องเที่ยว จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ภาษาอังกฤษต่างประเทศทั่วประเทศ 4) การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้เกิดความเชื่อมโยงกัน เป็นโครงข่ายทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ฯลฯ รวมไปถึงการปรับโครงสร้างการบริหาร จัดการด้านการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้เติบโตอย่างสมดุล และยั่งยืน รวมทั้งกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 93 - 94)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) หมายถึง ทางเลือกในการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐาน

ความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผนงาน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืน ผู้คนรุ่นหลัง และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวจึงกลายเป็น “เครื่องมือ” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจาก มีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมาก และยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่น การเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่าง ๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งโดยตรงและทางอ้อมขยายตัวมากขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด 5 ดาว 4 ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่ง บริการอื่น ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัว ไปในแทบทุกภูมิภาคของไทยก่อให้เกิดการตื่นตัว เพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่ม จากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะที่ใดก็ตาม ดังนั้น การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน (อุบลวรรณ ประดับสุข, 2552, หน้า 42)

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะ ของการร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผนและร่วมได้รับ ผลประโยชน์อย่างเสมอภาค รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิด ผลประโยชน์ในท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่จำเป็น คือ การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชน ในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะในการจัดการและ การประสานงาน ชุมชนจะสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งโอกาสที่จะ ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นกระบวนการ เรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน สามารถกำหนดการดำรงชีวิต ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ความสามารถ และการจัดการ ประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหา ความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนที่สำคัญอีกด้วย (กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา, 2554, หน้า 72)

บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีประวัติความเป็นมาจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าและผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2483 นายเพชร โปธินवलศรี ได้อพยพมาจากบ้านดาง อำเภอละหานทราย และในปี พ.ศ. 2484 คนไทยที่เดินทางมาจากประเทศกัมพูชามาจับจองที่ดินและได้ชักชวนพี่น้องจากจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ 30-40 ครอบครัว มาตั้งหมู่บ้านใหม่ แต่เดิมการปกครองขึ้นตรงกับบ้านบัว หมู่ที่ 3 ตำบลจรเข้มาก โดยมีนายน้อย ลอยประโคน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นได้แยกมาเป็นหมู่ที่ 6 มีนายพร ลงมายศรี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก หลังจากนั้นได้แยกเป็นหมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2500 กรมการปกครองจึงได้ยกฐานะให้เป็นหมู่บ้าน และได้ตั้งชื่อว่า “บ้านโคกเมือง” เนื่องจากที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่ม โดยมีหลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ คือ ปราสาทเมืองต่ำ มีอายุมากกว่า 1,400 ปี และในปี 2549 ได้รับรางวัลจากการประกวดหมู่บ้าน OVC (OTOP Village champion) ปี พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการพัฒนาด้านอาชีพแก่คนในชุมชนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หมู่บ้าน OTOP) ปัจจุบันมีบ้านพักโฮมสเตย์ รวม 34 หลัง ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพด้านการเกษตร ทำการทอผ้าไหม และทอเสื่อกก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นการขยายตลาดสินค้าของที่ระลึก ดังนั้น ภาคราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาสนับสนุนชุมชนบ้านโคกเมือง เพื่อให้บ้านโคกเมืองเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตธรรมชาติและวิถีชีวิตและวัฒนธรรมโบราณ มีผลิตภัณฑ์ OTOP กิจกรรมเข้าชมอารยธรรมโบราณ ชมการสาธิตจากครีวเรือน เกษตรอินทรีย์ แหล่งเรียนในชุมชน ชมวิถีชีวิตในชุมชน การให้บริการด้านศูนย์ ICT ในชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การส่งเสริมอาชีพดั้งเดิม พร้อมทั้งประยุกต์และสอดแทรกอาชีพใหม่ที่เหมาะสม การเปิดหมู่บ้านที่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว และเป็นการเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็น โบราณสถานที่ยังคงความงดงามอยู่ในปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก, 2555, หน้า 5-10) จากการให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ชุมชนจึงบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ที่ผ่านมามีประชาชนบางส่วนไม่เข้าใจกระบวนการจัดการที่ชัดเจน เล็งเห็นความสำคัญของการหารายได้เพิ่มขึ้น และมุ่งเน้นด้านผลประโยชน์ที่จะรับมากกว่าการเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการบริการนักท่องเที่ยวทั่วไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงศึกษาและวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาจังหวัด ด้านการท่องเที่ยว

เพื่อจะทำให้ทราบถึงบทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน โศกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัย จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของนักท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

คำถามเพื่อการวิจัย

1. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำแนกตามเพศ และอายุ มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโศกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโศกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศและอายุ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโศกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สมมุติฐานของการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโศกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ 2) ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน 3) ด้านการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล โดยการบูรณาการจากแนวคิดของนักวิชาการ คือ ชีระพงษ์ แก้วหาญ (2543, หน้า 149-150) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547, หน้า 273)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนในชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนประชากร 2,754 คน (สำนักทะเบียนอำเภอประโคนชัย, 2553, ไม่มีเลขหน้า)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม และเทคนิคการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างถึงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555, หน้า 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการกำหนดเป็นโควตา จำนวน 15 คน

2.2.2.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15 และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 18

2.2.2.2 บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่ ข้าราชการครู

2.2.2.3 ผู้นำกลุ่มและสมาชิกองค์กร จำนวน 6 คน ได้แก่ ประธานกลุ่มโอท็อป (OTOP), ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ และสมาชิกกลุ่ม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เพศ ประกอบด้วย

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 อายุ

3.1.2.1 18-35 ปี

3.1.2.2 36-55 ปี

3.1.2.3 56 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

3.2.2 ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน

3.2.3 ด้านการรับผลประโยชน์

3.2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นที่แตกต่างของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน
3. ใช้เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เข้าใจความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน โดยมีบทบาทในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ การร่วมแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเสมอภาค และร่วมติดตามประเมินผล รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้บรรลุตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น

2. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism)** หมายถึง ทางเลือกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผนงาน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นหลัง และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

3. **การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว** หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มคน ชุมชน มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ในชุมชน ได้ร่วมวางแผนและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ซึ่งเป็นโครงการ เป็นความคิด และเป็นการปฏิบัติที่ริเริ่มโดยประชาชน ภายใต้ บริบทของสังคมและไว้สภาพแวดล้อมของพื้นที่ท่องเที่ยว ให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ร่วมตัดสินใจในประเด็นที่นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ได้แก่

3.1 **การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก เพื่อนำแนวทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ และการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผน

3.2 **การวางแผนและการดำเนินงาน** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรม และการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนา ทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการช่วยกันวางแผน คนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ 3 วิธี คือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการขอความช่วยเหลือ

3.3 การรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เป็นความต้องการพื้นฐานของบุคคล ทำให้เพิ่มการบริโภค เพิ่มรายได้และมีทรัพย์สินมากขึ้น ผลประโยชน์ด้านสังคม และผลประโยชน์ด้านบุคคล

3.4 การติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรม ใน 2 รูปแบบ คือ มีส่วนร่วมทางตรงและมีส่วนร่วมทางอ้อม เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อชุมชนอย่างตรงประเด็น

4. **ชุมชน** หมายถึง กลุ่มประชาชนที่อยู่ในบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18

5. **ประชากร** หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,754 คน

6. **ผู้นำชุมชน** หมายถึง หัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้าน ผู้มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครอง รักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรในหมู่บ้านโคกเมือง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18

7. **บุคลากรทางการศึกษา** หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในโรงเรียนบ้านโคกเมือง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านโคกเมือง ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านโคกเมือง

8. **ผู้นำกลุ่มและสมาชิกองค์กร** หมายถึง บุคคลที่รวมตัวกันในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามโครงการ หรือร่วมกันแก้ปัญหาในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ประธานกลุ่มโอท็อป (OTOP), ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ รวมถึงสมาชิกกลุ่มโอท็อป, สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ และสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยขอนำมากล่าวเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. ทฤษฎีแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว
5. บริบทของบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปจะมีความหมายกว้าง คือ การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนา การรับรู้ สติปัญญา และความสามารถ ในการตัดสินใจกำหนดชีวิตด้วยตนเอง

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมจัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นที่ยอมรับใช้ในหน่วยงานราชการ และภาคเอกชนสำหรับการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยขอความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วม จากนักวิชาการและผู้ทำการวิจัยต่าง ๆ มากกล่าว ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ มองเห็นภาพการมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน ดังนี้

แสวง รัตนมงคลมาศ (2543, หน้า 14) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคม

และประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือด้านการดำเนินงานตามนโยบายในการร่วมกำหนดเป้าหมายและแผนงาน ดำเนินการ มีกระบวนการจัดการ และร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร และการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีเหตุผล 3 ประการ คือ

1. มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน (Common ideology)
2. มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common interest)
3. ยึดติดกับตัวบุคคล (Personality)

สุริพร พงษ์พานิช (2544, หน้า 12) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยว นั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

ประการแรก ร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุมและลงความเห็นว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ภาคราชการนำเสนอ นั้นท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นด้วย มีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ต้องร่วมกันคิดว่า ชุมชนของเรามีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง

ประการที่สอง ร่วมกันปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคน ต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันไว้ อาทิ การวางแผนลดขยะภายใน 1 ปี ก็จะต้องร่วมกันลงมือทำให้ได้ตามแผนนั้น

ประการที่สาม ร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุ ให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน เป็นหลัก เมื่อทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึงการลงทุนลงแรงมาก็จะได้รับผลประโยชน์มาก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

ประการที่สี่ ร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกัน ประชุมวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

ประการสุดท้าย ร่วมบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษาด้วยหากปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลง นักท่องเที่ยวก็จะไม่มาเยี่ยมชม ผลประโยชน์ที่เคยได้รับก็จะหมดไปเช่นกัน

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, หน้า 9-11) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องกับหากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2548, หน้า 8) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสแสดงทัศนคติ แลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม

จักรพงษ์ สงวนชม (2549, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน โดยมีบทบาทในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ การร่วมแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเสมอภาค และร่วมติดตามประเมินผล รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ให้บรรลุตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต เป็นงานที่เกี่ยวข้องด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของงานเกี่ยวข้องนั้นเป็นเหตุเร้าใจ ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อกัน เป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อตกลงที่จะเอื้อต่อทุกฝ่าย ส่งผลให้บรรลุอุดมการณ์ของกลุ่มนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543, หน้า 148-149) ได้กล่าวถึงความสำคัญหรือประโยชน์ที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นสิทธิพื้นฐานและเป็นสิทธิมนุษยชน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คุณภาพของประชาชนดีขึ้น เพราะมีโอกาสร่วมกำหนดความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนเอง
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีพลังต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจะนำไปสู่ความสามารถในการพัฒนาตนเองในที่สุด
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาเป็นเครื่องมือในการสร้างความยอมรับและการใช้ความคิดใหม่ วิธีการใหม่

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2550, หน้า 112) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติและให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นไว้ ดังนี้

มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ในสาระสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนการกระทำเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรือจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2542, หน้า 24 อ้างถึงใน จูริชญา มณีเนตร 2551, หน้า 18) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า สาระสำคัญของการทำงานแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่อยู่ที่ว่าวิเคราะห์ที่มีความหมาย แต่อยู่ในการลงมือปฏิบัติตามปรัชญาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบเหล่านี้ คือ ความร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) การประสานงาน (Coordination) ความรับผิดชอบร่วมกัน (Responsibility) ความพยายามร่วมกัน (Corrective effort) ความสัมพันธ์ที่ราบรื่น และกลมกลืนกัน (Harmonious partnership) และการลงมือปฏิบัติดำเนินการร่วมกัน (Action or implementation)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญ เพราะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งการค้นหาสาเหตุของปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ และได้รับผลประโยชน์โดยเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาการท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท้องถิ่นที่อยู่แล้ว นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน

แก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ร่วมกันดูแลรักษาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ลักษณะรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมของการเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นตัวแปรของความสำเร็จ โดยประชาชนในท้องถิ่นต้องตระหนักถึงปัญหาที่จำเป็นจะต้องแก้ไขและร่วมกันช่วยคิด ช่วยทำ เพื่อหาทางแก้ปัญหา มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

อินทิตรา มณีคุณ (2540, หน้า 16-18) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 1.1 การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น
 - 1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ
 - 1.3 การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติงาน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - 2.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร
 - 2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน
 - 2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
 - 3.1 ผลประโยชน์ด้านวัตถุ
 - 3.2 ผลประโยชน์ด้านสังคม
 - 3.3 ผลประโยชน์ด้านบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทำได้ 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541, หน้า 38) กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในอีกมุมมองหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าหากไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง และได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้ง การเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด เป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป รูปแบบในการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นมาก ซึ่งจะบ่งบอกถึงลักษณะการเข้ามามี ส่วนร่วมของประชาชนตามรูปแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตร์ อบอุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ ชลกาญจน์ ฮาซันนารี (2543 หน้า 143) ได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม จะพบว่าโดยทั่วไป กระบวนการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้ สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการ ทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือ เข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจาก ภายนอก

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543, หน้า 149-150) ได้จำแนกขั้นตอนหรือรูปแบบของการมี ส่วนร่วมไว้ 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของ การตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับ ความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้อง

ดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะเป็นคนทำประโยชน์ให้โครงการ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่จะก่อประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง หรือทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษต่อบุคคลแต่ละสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลในการแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

การที่บุคคลหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีอำนาจควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของเขาได้ โดยระดับของการมีส่วนร่วมอาจจะมีมากน้อยต่างกันไป ทั้งนี้มีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งหากสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้นั้น จะมีผลต่อความยั่งยืน ในการดำเนินงานและยังเป็นการพัฒนาตัวประชาชนได้อีกด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการใช้ ศักยภาพของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์เต็มที่

อภิญา กังสนารักษ์ (2544, หน้า 14 – 15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ และร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วม ช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

เจมส์ คี บีนทง (2547, หน้า 273) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชุมชน ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้แล้ว กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะขาดความเข้าใจ มองไม่เห็นความสำคัญของโครงการนั้น สิ่งที่น่าเน้นที่สุดก็คือ ชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการช่วยกันวางแผน เพราะถ้าเราไม่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนนี้ โอกาสที่ชาวบ้านจะได้รับการศึกษา และพัฒนางานเองในการวางแผนดำเนินงานก็จะหมดไป

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าชาวบ้านในชุมชนจะยากจนหรือขาดแคลนทรัพยากร แต่ชุมชนก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานได้ อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเอง เป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ในหลาย ๆ แห่งของชุมชน การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้เขาเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ จะทำให้ชุมชนเกิดความรักและความห่วงแหน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่ง เพราะถ้าหากขาดการติดตามและการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะชุมชนจะได้รับทราบผลการปฏิบัติว่างานที่ทำไปจะได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่

อดิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2546, หน้า 15) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ 18 ประการ คือ (1) ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (2) ร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน (3) ร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร (4) ร่วมในการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (5) ร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา (6) ร่วมในการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหา (7) ร่วมในการวางแผน

(8) ร่วมในการประชุม (9) ร่วมในกิจกรรมกลุ่ม (10) ร่วมสนับสนุนหรือคัดค้าน (11) ร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน (12) ร่วมในการเป็นสมาชิก (13) ร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์ (14) ร่วมในการดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้ (15) ร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน/ทรัพย์สิน (16) ร่วมในการออกแรง (17) ร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์ (18) ร่วมในการดูแลรักษาและติดตามประเมินผล

มนัส สุภักษ์ (2549, หน้า 83) กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ด้วยกัน ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบจอมปลอม (Pseudo Participation) ซึ่งมี 2 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมแบบได้รับการเลี้ยงดู (Domestication) เป็นการใช้อำนาจและการควบคุม ซึ่งผู้วางแผนบริหาร อกิติทัศน์ท้องถิ่น นักวิชาการ หรือพวกมืออาชีพทั้งหลายมีอยู่ในมือ เป็นการทำให้เกิดการยอมรับโดยเทคนิคการมีส่วนร่วมแบบจอมปลอมในการดึงดูดให้ประชาชนยอมตาม ในสิ่งซึ่งบุคคลภายนอกเหล่านี้เห็นดีเห็นควร เพื่อประโยชน์ของพวกเขามากกว่าที่จะให้สิทธิและอำนาจแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมอีกระดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมแบบให้ได้รับความช่วยเหลือ (Assistencialism หรือ Paternalism) ซึ่งอำนาจและการควบคุมยังคงอยู่ในมือของบุคคลภายนอก ประชาชนผู้เข้าร่วมได้รับข่าวสารข้อมูล และได้รับการปรึกษาหรือได้รับการช่วยเหลือหรือปลอบใจ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ทำให้ผู้รับเป็นเหมือนวัตถุ ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันใดๆ ในเรื่องผลประโยชน์ อีกรูปแบบหนึ่ง คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) แบ่งได้เป็น 2 ระดับเช่นกัน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบความร่วมมือ (Cooperation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนร่วมมือกับบุคคลภายนอกในการทำกิจกรรมใดๆ ที่ผลลัพธ์จะกลายเป็นผลประโยชน์ของพวกเขา การตัดสินใจเกิดขึ้นโดยการแบ่งปันตลอดกระบวนการ
2. การมีส่วนร่วมแบบประชาชนมีอำนาจ (Empowerment) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งประชาชนจะมีศักดิ์ศรีและอำนาจในทุกมิติ ทุกขั้นตอน ตลอดกระบวนการขององค์กรและกระบวนการ ซึ่งเพื่อที่จะได้มาซึ่งอำนาจดังกล่าว ประชาชนจะต้องสามารถควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จในโครงการหรือสถาบัน รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจและการบริหารจัดการ นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย ความสมานฉันท์ และการเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมควรอยู่ในรูปแบบของ “การกำหนดหนทางร่วมกัน” กับบุคคลภายนอก ซึ่งประชาชนผู้เข้าร่วมสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้นด้วยข้อต่อรองของพวกเขาเองโดยการเสวนาร่วม ซึ่งเป็นผลมาจากหลักการพื้นฐานของการออกแบบและวิธีวิจัยในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั่นเอง แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้เฉพาะในรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงเท่านั้น ที่ประชาชนจะต้องมีบทบาทในทุกกระบวนการด้วยตัวเอง

Cohen & Uphoff (1977, p. 17 - 19 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 21 - 22)

ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามา
มีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม
ตัดสินใจ ตัดสินใจ การตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุน
ทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย
ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบ
การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

สรุปได้ว่า ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็นการเข้าร่วมดำเนินการในการค้นหา
ปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาอยู่รู้ปัญหา
ของตนเองได้ดีที่สุด การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ผู้ที่เลือก
แนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเองไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสม
สอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพัน
มากขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันใน การเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผล
ให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผล เพื่อค้นคว้า หาข้อดีและข้อบกพร่องเกิดจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
ซึ่งได้มาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวข้างต้นมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม และออกแบบสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย โดยบูรณาการ
จากแนวคิดของธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543, หน้า 149-150) แนวคิดของ เจริญศักดิ์ ปิ่นทอง (2547,
หน้า 273) และแนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตร์ ออบอุ้น, สหัทธา วิเศษ,
จันทนา เบญจทรัพย์ และ ชลกาญจน์ ฮาชันนารี (2543, หน้า 143) เป็นต้น ที่ได้แบ่งการมี
ส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1. การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
และสาเหตุของปัญหาที่เกิดในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดปัญหาและกำหนด

ทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก เพื่อนำแนวทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

1.1 การค้นหาปัญหาและการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น โดยเริ่มจากการค้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่นและวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือวินิจฉัยโครงการที่สำคัญ เช่น การกำหนด จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหาร การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการคัดเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนมาใช้ โดยผ่านการตัดสินใจจะได้ข้อมูลทางเลือกมากขึ้น

1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ คนในท้องถิ่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในช่วงเริ่มต้นอาจถูกชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วมภายหลัง ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของโครงการมากขึ้น โดยต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลัง

1.3 การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติงาน เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กร เมื่อมีโครงการเข้ามาหรือมีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้ สภาพชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน โดยกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์สำหรับทำกิจกรรม กำหนดกรอบให้สมาชิกยึดถือ มีการประชุม คัดเลือกผู้นำที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กร

2. การวางแผนและการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรม และการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการช่วยกันวางแผน คนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ 3 วิธี คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสละแรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการให้ข่าวสาร ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญที่มีในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการ ส่งเสริมโดยใช้แรงงานท้องถิ่น

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน รวมกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ต้องใช้ คนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้าง หรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือผู้บริหารโครงการ ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับคนในท้องถิ่นช่วยให้ตระหนักถึงปัญหาของตนด้วย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความช่วยเหลือ ในการขอความช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่จะพิจารณาถึงผลเสียที่ตามมาภายหลังจากที่นำโครงการมา และผลที่เกิดกับคนในท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ

3. การรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

3.1 ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เป็นความต้องการพื้นฐานของบุคคล ทำให้เพิ่มการบริโภค เพิ่มรายได้และมีทรัพย์สินมากขึ้น

3.2 ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นความต้องการพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ การได้รับ บริการหรือความพึงพอใจสาธารณูปโภคทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

3.3 ผลประโยชน์ด้านบุคคล เป็นผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการ คือ ความรู้สึก มีคุณค่าในตนเอง พลังอำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ

4. การติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรม ใน 2 รูปแบบ คือ มีส่วนร่วมทางตรงและมี ส่วนร่วมทางอ้อม เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อชุมชนอย่างตรง ประเด็น

จากการบูรณาการแนวคิดของธีระพงษ์ แก้วหาญ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ได้แบ่งการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว คือ 1) เริ่มตั้งแต่การสร้างจิตสำนึกในตนเอง และถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่ 2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง 3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา 4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ ความสามารถของตนเอง 5) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจ

ไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุข ความสบาย ความพอใจ ในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ 6) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไข ปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

แนวคิดของการบริหารจัดการ เป็นการศึกษากระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมาย ขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรเป็นกระบวนการออกแบบและรักษา สภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารงานใด ๆ ผู้บริหารจะต้องทำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ตนเองรอดใน องค์กรได้ คำว่า การจัดการ จึงมักใช้ในองค์กรธุรกิจหรือองค์กรที่มุ่งผลกำไร จากการดำเนินงาน โดยตรง ส่วนการบริหารจะหมายถึง การบริหารงานระดับสูง ระดับกำหนดนโยบาย การวางแผน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการไว้ ดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 36) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การที่ ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของสมาชิกในองค์กร ตระหนักถึงความสามารถ ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความ เจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกควบคู่ไป จึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กนกนถ ทิพรส (2543, หน้า 32) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ผ่านหน้าที่การบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สมยศ นาวิการ (2544, หน้า 18) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายาม ของสมาชิกขององค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมี ประสิทธิภาพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณากิรมย์, เชาวลิต ประภวานนท์ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ (2545, หน้า 18-19) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า การบริหาร และการจัดการ ไว้ดังนี้ คำว่า “การบริหาร” (Administration) หมายถึง การใช้ทรัพยากร

ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และคำว่า “การจัดการ” (Management) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งงาน การอำนวยความสะดวก และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ในทางปฏิบัติสามารถใช้คำสองคำทดแทนกันได้ แต่ทั้งสองคำก็มีความแตกต่างในการใช้งานในระดับที่มีนัยสำคัญ โดยการบริหารจะใช้กับการบริหารงานระดับสูงที่ให้ความสำคัญกับการวางแผน และการกำหนดนโยบาย หรือครอบคลุมการดำเนินงานในระดับกว้าง โดยเฉพาะการดำเนินงานของทางราชการ หรือสาธารณะตลอดจนการบริหารงานส่วนกลางและธุรกิจ ขณะที่การจัดการจะให้ความสนใจกับการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และใช้งานทั่วไปในระดับองค์การ เช่น การจัดการทางการเงิน การจัดการทางการตลาด เป็นต้น

อิสระ สุวรรณเบล (2551, หน้า 4) กล่าวถึงความหมายของการบริหารภาครัฐไว้ว่า หมายถึง การกำหนดแนวทาง การดำเนินยุทธศาสตร์ และนโยบายสาธารณะ เพื่อประโยชน์สาธารณะ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการหรือกลยุทธ์ในการดำเนินการขององค์กรต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในองค์กร โดยผู้บริหารจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ผู้มีหน้าที่ต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดระเบียบ สร้างระบบหน้าที่ กระจายความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการบริหารเป็นเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การอำนวยความสะดวกและการควบคุม ให้มีความสัมพันธ์ และ สอดคล้องกับกิจกรรมการบริหารในองค์กร และบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานที่วางไว้

ความสำคัญของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้กิจกรรม แผนงาน และนโยบายต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ โดยการแบ่งหน้าที่กระจายความรับผิดชอบไปตามหน้าที่ของแต่ละคน แต่ละกลุ่มงาน ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

ศศิ อนันต์นพคุณ (2542, หน้า 3-4) กล่าวว่า การบริหารมีความสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกันทำงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การบริหารมีส่วนทำให้สามารถนำเอาทรัพยากรทั้งที่เป็น คน เงิน และอุปกรณ์

มารวมเข้าด้วยกันเพื่อใช้ในการผลิต ถ้าหากขาดการบริหาร โดยเฉพาะปัญหาเรื่องคนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ต่างคนต่างก็มีความนึกคิดมีเป้าหมายที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดความสับสน ขุ่นงัน การทำงานซับซ้อนและสิ้นเปลือง ค้อยประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารหรือผู้นำ

3. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

4. การบริหารที่จะประสบผลสำเร็จ เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงควมมีศักยภาพของนักบริหาร

5. องค์การจะคงสภาพอยู่หรือมีความเจริญก้าวหน้า หรือถดถอยลงก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหาร

วิช วิชนิภาวรรณ (2550, หน้า 65-66) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหาร ไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการหรือแนวทางหนึ่งของการบริหารภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่นำมาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนเท่านั้น

2. มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการให้

2.1 เป็นระบบ คือ มีการบริหารงานที่สอดคล้องกัน

2.2 เป็นวิชาการ หมายถึง มีหลักวิชาการรองรับ

2.3 มีทิศทางที่ชัดเจน เช่น มีกระบวนการดำเนินงาน และมีจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

2.4 ครอบคลุมถ้วน ทั้งการบริหารเพื่อการพัฒนา และการพัฒนาเพื่อการบริหาร เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม

2.5 ช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการ

สุทธิ ขวัญเงิน (2559, หน้า 14-15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการไว้ ดังนี้

1. การจัดการเป็นสมองขององค์กร การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั้น จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี เช่น มีการวางแผนและการตัดสินใจ โดยผ่านการกลั่นกรองจากฝ่ายการจัดการได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างใช้ดุลยพินิจ และใช้สติปัญญาพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กรนั้น

2. การจัดการเป็นเทคนิควิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์กรมีจิตสำนึกร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจ เต็มใจช่วยเหลือให้องค์กรประสบความสำเร็จ

3. การจัดการเป็นการกำหนดขอบเขตในการทำงานของสมาชิกในองค์กร ไม่ให้ซ้ำซ้อน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. การจัดการเป็นการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารจัดการ คือ สิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างราบรื่น โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการบริหาร ได้แก่

คน วัสดุ การจัดการ การตัดสินใจ และการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่าง ๆ ให้สอดคล้องและมีความสัมพันธ์กัน รวมถึงการวางแผน การจัดหน่วยงาน การบริหารบุคคล การอำนาจและการควบคุม โดยการจัดการให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน มีความตั้งใจ สร้างขวัญกำลังใจ เกิดประโยชน์ต่อบุคคล คณะบุคคล องค์กรหรือประชาชน นำองค์กรสู่เป้าหมายและความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การบริหารหรือการจัดการนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำนโยบายของรัฐ ไปปฏิบัติ เพื่อจะทำให้กิจกรรม แผนงาน และนโยบายต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามแผนที่วางไว้ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวก็ต้องมีเทคนิควิธีการที่ดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความรู้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน รวมทั้งการดำรงชีวิตของมนุษย์และความเจริญก้าวหน้าของสังคมอีกด้วย

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นเวลาว่าง ซึ่งกระทำเพื่อความผ่อนคลายความตึงเครียดจากงานประจำ และเพื่อแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดีมีประสิทธิภาพต้องคำนึงหลายด้าน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

เจริญญา เจริญสุกใส (2544, หน้า 72) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทาง บุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์มิใช่การหารายได้ ก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทางและธุรกิจ ในอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้า และบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการและงานประจำ และเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงระยะทาง ใกล้-ไกล และจะมีการพักค้างคืนหรือไม่

ปรีชา แดงโรจน์ (2544, หน้า 29) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึงการเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรม

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2546, หน้า 4) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ

ปราโมทย์ รอดจรัส (2547, หน้า 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเดินทาง (Travel) หมายถึง การวางแผนเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง
2. จุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเยือน และใช้เวลาอยู่ ณ ที่นั้นช่วงเวลาหนึ่ง
3. ความมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง ความประสงค์ที่จะสนองความต้องการในการเดินทาง ความมุ่งหมายในการเดินทางมีหลายประการด้วยกัน ผู้เดินทางคนหนึ่งอาจมีความมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่าหนึ่งก็ได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550, หน้า 1-4) ให้ความหมายว่า หมายถึง การเดินทางภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary) ประการที่สอง การเดินทางด้วยความสมัครใจ (Voluntary) และประการที่สาม เป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือการหารายได้

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ โดยใช้เวลานานพักอยู่ ณ สถานที่นั้น ๆ ชั่วระยะหนึ่งตามความมุ่งหมายที่ไม่ใช่การเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือการหารายได้ หรือพักอยู่เป็นการถาวร รวมถึงการแนะนำหรือการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ที่พยายามตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ การท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ได้มีนักวิชาการให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 1-3) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ
 - 1.1 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราของต่างประเทศ
 - 1.2 ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างต่างประเทศ
 - 1.3 ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน

- 1.4 ก่อให้เกิดการกระจายรายได้
- 1.5 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่น
- 1.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต
2. ความสำคัญต่อสังคมของประเทศ
 - 2.1 ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
 - 2.2 ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
 - 2.3 ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
 - 2.4 ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา
 - 2.5 ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น
 - 2.6 ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรธรรมชาติส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์

สินค้าที่ระลึกจำหน่าย

- 2.7 ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี

ชนกฤต สังข์เฉย (2550, หน้า 41) ได้สรุปความสำคัญของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1. ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากในกระบวนการเดินทางท่องเที่ยวย่อมมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วงก่อนเดินทาง ระหว่างเดินทาง กระทั่งค่าใช้จ่ายภายหลังการเดินทาง กระบวนการดังกล่าวย่อมสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในแง่การสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ ความสำคัญต่อดุลการค้าและบริการของประเทศ การสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การกระจายรายได้ การจ้างงาน และการลงทุน

2. ความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรม มีดังนี้

- 2.1 การท่องเที่ยวช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
- 2.2 การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
- 2.3 การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่ง
- 2.4 การท่องเที่ยวช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- 2.5 การท่องเที่ยวกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรักและความภูมิใจในท้องถิ่น
- 2.6 การท่องเที่ยวส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพและจิตใจที่ดี

3. ความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดึงดูดนักท่องเที่ยว หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รวมทั้งป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการศึกษาเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และในปัจจุบันทั่วโลกต่างเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม จึงได้ร่วมกันศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ภายใต้แนวคิดโลกสีเขียวของสภาพการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก ในหลายประเทศได้มีการศึกษาเพื่อวางแผนจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน

สุรเชษฐ์ เศษฐมาส (2541, หน้า 2 อ้างถึงใน ชลามรินทร์ สมพงษ์ 2553, หน้า 8) กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญที่หลากหลาย ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน เป็นการช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยและความเครียด ทำให้สุขภาพร่างกายและจิตใจดีขึ้น พร้อมกลับไปเผชิญกับภารกิจต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินในชีวิตประจำวัน
2. การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์และความแปลกใหม่ตลอดการเดินทาง เพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ และเข้าใจสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น อันจะทำให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม
3. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม นำมาซึ่งการยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน และมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน
4. การจัดการท่องเที่ยวที่ดีช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้
5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในกระแสเศรษฐกิจ เกิดการจ้างงานทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดรายได้ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ยกกระดับมาตรฐานการครองชีพในท้องถิ่น มีความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรม ช่วยสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นทำให้ไม่ต้องอพยพไปหางานทำที่อื่น ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่นและมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตน

และมีความสำคัญต่อการเมือง ทำให้เกิดมิตรไมตรีระหว่างเจ้าของบ้านกับแขกผู้มาเยือน รวมถึงมีความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนหนึ่งกับอีกชุมชนหนึ่งด้วย

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การนำทรัพยากรในชุมชนมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

Mcintosh Goeldes Charles and Ritchie (1995, p. 269 อ้างถึงใน มนัส สุวรรณ, 2541 หน้า 35) ได้จัดแบ่งองค์ประกอบและอุปทานของการท่องเที่ยวไว้ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีอยู่ในพื้นที่ที่จะสามารถใช้เพื่อให้ความบันเทิงใจแก่นักท่องเที่ยว องค์ประกอบหลัก ได้แก่ อากาศ ภูมิประเทศ พืชพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ ชายหาด ความสวยงามตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

2. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานเกิดขึ้นจากการสร้างและการพัฒนา ซึ่งได้แก่ ระบบประปา, ระบบไฟฟ้า, ระบบการกำจัดของเสีย, รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก

3. การคมนาคมขนส่ง (Transportation) เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทางและรถยนต์นั่งส่วนบุคคล เป็นต้น

4. ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Hospitality and cultural resources) รวมทั้งทุกสิ่งที่เป็นความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของพื้นที่จะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540, หน้า 8-10 อ้างถึงใน พงณา สวนศรี 2546, หน้า 46-50) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Elements of ecotourism) ไว้ดังนี้

1. ด้านพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านการจัดการ มีการจัดการอย่างยั่งยืน สร้างความรับผิดชอบและไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชน ท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม

4. ด้านการมีส่วนร่วม ให้ชุมชนและประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม กระจายรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิต ผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวนำกลับมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540, หน้า 2-10 อ้างถึงใน มทว.รณ พลวัน 2546, หน้า 21-23) กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism market of tourist) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน องค์ประกอบย่อย เช่น สภาพกายภาพ และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจและการลงทุน สังคมวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism supply) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยว ที่ให้ความบันเทิงนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งในการบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งมักไม่ได้ เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบาย และความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่าย สินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมที่พักผ่อน หย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวที่ดีต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายประการ เช่น แหล่งท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง และทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือชุมชนมีส่วนร่วมก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และจะขาดเสียไม่ได้ในการดำเนินงาน ในการจัดการและพัฒนากิจกรรมและโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนในชนบท เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการและทฤษฎีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การบริหารเป็นสิ่งสำคัญต่อกิจกรรมทั้งในระดับบุคคล หน่วยงาน และองค์การ การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น ผู้ทำหน้าที่บริหารต้องมีหลักการบริหาร มีองค์ความรู้ และทฤษฎีการบริหาร ได้มีนักวิชาการนำเสนอหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวไว้ ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการบริหารของ Max Weber (1996, p. 221 อ้างถึงใน ธีเรก วิทยายุทธ, 2550, หน้า 53) เป็นบุคคลแรกที่บรรยายลักษณะระบบราชการไว้อย่างละเอียด จนกลายเป็นระบบราชการในอุดมคติ (Ideal type bureaucracy) ซึ่งถือว่าเป็นตัวแบบของระบบราชการ ดังนี้

1. ระบบราชการอาศัยอำนาจตามกฎหมาย
2. ข้าราชการต้องขึ้นต่อคำสั่งเฉพาะที่ชอบด้วยกฎหมายในการปฏิบัติงานเท่านั้น ไม่มีภาวะผูกพันอย่างอื่น นอกเหนือจากงานในหน้าที่
3. มีการจัดสายงานการบังคับบัญชาลดหลั่นกันไป
4. มีการคัดเลือกสรรหาบุคคลอย่างมีหลักเกณฑ์ตามความรู้ ความสามารถ
5. การเลือกสรร อาศัยความรู้ทางเทคนิค ซึ่งมีการวัดโดยการสอบหรือโดยประกาศนียบัตรหรือทั้งสองอย่าง
6. ข้าราชการมีเงินเดือนประจำ และเงินบำนาญ เงินเดือนเป็นไปตามตำแหน่งขั้นยศ
7. การรับราชการถือเป็นอาชีพอย่างเดียว หรืออย่างน้อยก็เป็นอาชีพหลัก
8. การเลื่อนตำแหน่งเป็นไปตามอาวุโส หรือตามความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือทั้งสองอย่าง การเลื่อนตำแหน่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชา
9. ข้าราชการทำงานโดยไม่ใช้ตำแหน่งในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทำงานโดยแยกตัวออกจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการบริหาร
10. ข้าราชการต้องขึ้นต่อระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดในการปฏิบัติราชการ

ทฤษฎีการบริหารของ Luther Gulick (1930, unpagged อ้างถึงใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2551, หน้า 111-113) ได้เสนอหลักการบริหารเพื่อนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน โดยมุ่งเน้นไปที่การทำหน้าที่ของฝ่ายบริหารมากกว่าที่จะสนใจการทำงานระดับล่าง หลักการบริหารนี้ เรียกว่า หลัก "POSDCoRB" เป็นกระบวนการบริหารหน้าที่ 7 ประการ ได้แก่

1. P แทนคำว่า Planning หมายถึง การวางแผน ได้แก่ การจัดวางโครงการและวางแผนงานต่าง ๆ ขึ้นมาไว้ล่วงหน้า เพื่อทราบว่าต้องการทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด ใครเป็นผู้ทำ ทำร่วมกับใคร และต้องการผลสำเร็จออกมาอย่างไร
2. O แทนคำว่า Organizing หมายถึง การจัดองค์การ ได้แก่ การแบ่งงาน การกำหนดส่วนงาน กำหนดโครงสร้างขององค์การ การกำหนดตำแหน่งงานต่าง ๆ พร้อมกับอำนาจหน้าที่

และขอบเขตของอำนาจหน้าที่ขึ้นมาไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดสายการบังคับบัญชา ขอบข่ายการควบคุมให้แน่นอน ชัดเจน และมีเอกภาพในการบังคับบัญชาด้วย

3. S แทนคำว่า Staffing หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับบุคคลในองค์การ นับตั้งแต่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งบุคคล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน การโยกย้าย การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเรื่อยไปจนกระทั่งการให้บุคคลพ้นตำแหน่ง

4. D แทนคำว่า Directing หมายถึง การอำนวยการ ได้แก่ การทำหน้าที่ในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา จากนั้นต้องใช้ ภาวะการเป็นผู้นำในการกระตุ้นใจคนให้ยอมรับในผู้บริหาร ขอมุ่งเมชีวิตจิตใจ ความรู้ ความสามารถทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จขององค์การ

5. Co แทนคำว่า Coordinating หมายถึง การประสานงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ ในการประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนงานย่อย เพื่อให้ทุกภาคส่วน สามารถทำงานประสานสอดคล้องกัน และมุ่งเป้าหมายเดียวกัน คือ การทำงานให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์โดยรวมขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. R แทนคำว่า Reporting หมายถึง การรายงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ในการรับฟัง รายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลแต่ละหน่วยงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชารายงานมา เพื่อทราบถึง ความเคลื่อนไหวของงานส่วนต่าง ๆ ว่าสามารถดำเนินไปตามแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรเกิดขึ้น ต้องการความช่วยเหลือคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชาอย่างไรบ้าง

7. B แทนคำว่า Budgeting หมายถึง การงบประมาณ ได้แก่ หน้าที่ที่เกี่ยวกับการทำ งบประมาณ การทำบัญชี การจ่ายเงิน และการตรวจสอบควบคุมด้านการเงิน การบัญชีของ หน่วยงาน โดยปกติแล้วงบประมาณถือว่าเป็นแผนงานชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่องค์การจะปฏิบัติจัดทำในระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้ เช่น 1 ปี 3 ปี 5 ปี ฯลฯ พร้อมกับการกะประมาณรายรับรายจ่ายที่จะหามาและนำมาใช้ โดยการดำเนินกิจกรรมแต่ละอย่าง ไว้อย่างชัดเจน

ทฤษฎีการบริหารของ Henry Fayol (1930, unpagged อ้างถึงใน บุญเลิศ ไพรินทร์, 2556, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารไว้ 14 ประการ ได้แก่

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of work)
2. การกำหนดอำนาจและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (Authority and responsibility)
3. การกำหนดวินัยและรักษาวินัย (Discipline)
4. เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command)
5. เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of direction)

6. ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนบุคคลว่ามีความสำคัญน้อยกว่าประโยชน์ส่วนรวม
7. การกำหนดเงินเดือนและค่าตอบแทนคนงาน (Remuneration of personnel)
8. มีการรวบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization)
9. มีการกำหนดสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน (Scaler chain)
10. มีการกำหนดวิธีการออกคำสั่ง (Order)
11. มีความเป็นธรรมกับทุกคนทุกฝ่ายในองค์กร (Equity)
12. มีความมั่นคงในอาชีพของคนงาน (Stability of tenure of personnel)
13. ให้มีความสำคัญกับความริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)
14. เน้นความสามัคคีของคนงาน (Esprit de corps)

จากทฤษฎีและหลักการของการบริหารดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารจัดการทุกองค์การต้องมีหลักการอย่างชัดเจน มีความสำคัญต่อการดำเนินงานมากที่สุด เพราะการบริหารจัดการที่ดีจะทำงานประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี ทำให้ประหยัดเวลา เงิน วัสดุ สิ่งของ คน และสมาชิกในองค์กรได้ทำงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism - CBT) ได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว ในขณะที่การท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้สู่ชุมชน แนวคิดในการท่องเที่ยวแบบชุมชนจึงเป็นทางเลือกในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการดูแลทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สังคม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืนและเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อน ศึกษารเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่น สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน

กำเนิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการนำทรัพยากรในชุมชนมาบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นองค์ประกอบเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว โดยมีรายได้จากภายนอกชุมชนเข้ามาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ จึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายและคำนิยามไว้ ดังนี้

พจนาน ศวนศรี (2546, หน้า 13) กล่าวถึง คำว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีพัฒนาการจากการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีชุมชนเป็นฐาน

(Community based sustainable tourism – CBST) จนสุดท้ายโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible ecological social tour project – REST) ผู้บุกเบิกงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทย ได้เรียกการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism - CBT)” โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (2540) การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2552, หน้า 2) กล่าวไว้ว่า ช่วงที่โลกตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและหาทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว ช่วงปี 2535 – 2540 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามาเป็นกระแสใหม่และกระแสใหญ่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยการผลักดันของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในขณะที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism – CBT) เริ่มก่อตัวขึ้นเติบโตคู่ขนานไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการทำงานในระดับพื้นที่ของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (REST) ซึ่งในช่วงดังกล่าวชื่อที่เรียกขานการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ มีหลากหลายชื่อ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวสีเขียว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551, ไม่มีเลขหน้า อ้างถึงใน ปานแพร ชาวนันท์ประยูร และคณะ, 2556, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการหรือทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตัวเอง ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น ๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานพร้อมกันทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน การเปิดเผยชุมชนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง การสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับ

การวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร โดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน

ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) หมายถึง ทางเลือกในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผนงาน การดำเนินงาน การสรุปทริเยน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรม (2546, หน้า 11) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism – CBT) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป ซึ่งผู้ที่นำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติควรต้องทำความเข้าใจถึงเบื้องหลังความคิดชุมชนไม่ใช่เพียงแค่ “ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism product)” ซึ่งเมื่อถูกผลิตแล้วจะหมุนไปตามกลไกตลาดและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หากแต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ โดยการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

เครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค (2543, หน้า 3 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2548, หน้า 4) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) หมายถึง “ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปทริเยน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ”

อุบลวรรณ ประดับสุข (2552, หน้า 2) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง เรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

นิสารัตน์ จุลวงษ์ (2553, หน้า 17) กล่าวสรุปความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้เป็นทุนในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เน้นให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน โดยการพึ่งพาตนเอง และมีการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ร่วมกับการท่องเที่ยว เผยแพร่ได้สร้างความรู้และความประทับใจ ได้ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น จะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญสูงในการนำเงินตราเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ การท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ได้มีนักวิชาการให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

พจนา สวนศรี (2542, หน้า 11) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นให้ความสำคัญกับชุมชนและบทบาทของชุมชนในฐานะเจ้าของ ไม่ใช่เพียงแค่ความร่วมมือหรือประโยชน์ที่ถูกจัดสรร และจัดการจากภายนอก ซึ่งจะมีความสำคัญต่อชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. ความสำคัญต่อชาวบ้าน

1.1 เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมภายในหมู่บ้าน คนหนุ่มสาวเริ่มสืบค้นภูมิปัญญาจากผู้อาวุโสเพื่อถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยว

1.2 การทำงานร่วมกันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กระจายบทบาทการทำงาน และสร้างผู้นำ

1.3 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่งเกี่ยวข้องทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง ภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อส่วนรวม

1.4 การตั้งคำถามและข้อคิดเห็นของนักท่งเกี่ยวข้อง สร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับชาวบ้าน ทำให้สามารถพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับนักท่งเกี่ยวข้องได้

1.5 เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตมากนัก และใช้เงินลงทุนน้อยมาก

1.6 เกิดผลตอบแทนทางสังคม ชาวบ้าน ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีเพื่อนจากภายนอก ที่เข้าใจในสิ่งที่เป็นอยู่ทั้งในแง่ความและปัญหาที่เผชิญอยู่

2. ความสำคัญต่อนักท่งเกี่ยวข้อง

2.1 เกิดการรับรู้และมีความเข้าใจเรื่องชุมชนชนบท ความสัมพันธ์ระหว่างคน กับทรัพยากรธรรมชาติ และประเด็นทางสังคมมากขึ้น

2.2 เกิดความรู้สึกที่ดีต่อชาวบ้าน เกิดความรู้สึกผูกพันเป็นเพื่อนเป็นมิตรกับชุมชน

2.3 เรียนรู้คุณค่าในตัวตน (จิตวิญญาณ) มากขึ้น

2.4 เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่งเกี่ยวข้องด้วยกัน เกิดกลุ่มเพื่อน ที่มีแนวคิด หรือความสนใจใกล้เคียงกัน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2550, หน้า 110) กล่าวว่า การท่งเกี่ยวข้องโดยชุมชนนั้นเป็นกิจกรรม การท่งเกี่ยวข้องขนาดเล็กที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของชุมชน มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสถานที่ในพื้นที่ สิ่งปลูกสร้างต้องยึดถือสอดคล้องกับ ท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน และการท่งเกี่ยวข้องโดยชุมชนนั้นต้องทำให้สิ่งสามัญธรรมคาเป็นสิ่งที่พิเศษ สำหรับนักท่งเกี่ยวข้อง ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์และสิ่งที่ชุมชนจะได้รับในฐานะที่เป็นเจ้าของ ทรัพยากรท่งเกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่งเกี่ยวข้องลักษณะที่สำคัญ ของการท่งเกี่ยวข้องโดยชุมชน มีดังนี้

1. เป็นการท่งเกี่ยวข้องที่มีผลกำไรตอบแทนมายังสมาชิกของชุมชน ในฐานะของการเป็น เจ้าบ้านที่เปิดโอกาสให้นักท่งเกี่ยวข้องเข้ามาท่งเกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งการแบ่งปันผลประโยชน์ไม่ต้อง ผ่านนายหน้า นับเป็นการจัดสรรรายได้ทางตรงให้แก่คนในชุมชน

2. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริง เช่น การสร้างสาธารณูปโภค และการยกระดับความเป็นอยู่ที่มุ่งสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในชุมชน

3. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน เนื่องจากความพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่แบบตะวันตก เข้าสู่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งต้องมีการสร้างสำนึกร่วมกับชุมชน ให้มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของตนเอง

4. เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเคารพและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้ติดกับนักท่องเที่ยว

5. เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวที่มีความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่มองว่าใครเจริญหรือดีกว่า และที่สำคัญการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดสติ เกิดปัญญาทั้งผู้เที่ยวและผู้ต้อนรับ

พิมพีระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553, หน้า 7-8) ได้จำแนกความสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนไว้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการวางแผนด้านการท่องเที่ยว นอกจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นที่ไปได้อย่างยั่งยืนแล้ว จะต้องมีการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะการวางแผนเพื่อการดำเนินการท่องเที่ยวของตน และการวางแผนระดับประเทศก็ควรคำนึงถึงชุมชนเป็นพื้นฐาน เช่น ลักษณะแวดล้อม ความเหมาะสมโดยภาพรวม

2. มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวชุมชนมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การริเริ่มการท่องเที่ยวชุมชนนั้นควรเกิดจากความสมัครใจของชุมชนก่อนเป็นสิ่งแรก และให้ชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างถูกทิศทาง และผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวควรกระจายสู่ชุมชนอย่างยุติธรรม ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. มีความสำคัญต่อองค์กรทุกระดับ คือ โลก กลุ่มประเทศ ประเทศ ภูมิภาค เนื่องจากการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้น ควรที่จะได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ ซึ่งเห็นชัดเจนในรูปแบบขององค์กรตั้งแต่ระดับโลกจนถึงระดับท้องถิ่น ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากเข้าใจว่าการท่องเที่ยวจะสำเร็จได้ยากหากขาดความร่วมมือจากชุมชนอย่างแท้จริง

4. เป็นรายได้ที่สำคัญสู่ชุมชน โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา/ยากจน การนำรายได้มาสู่ชุมชน ไม่ว่าจะในรูปแบบของรายได้หลัก หรือรายได้เสริม เพื่อที่จะได้รับความร่วมมือจากชุมชน ทั้งนี้ต้องเกิดการบริหารจัดการ และการกระจายผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยุติธรรม

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญมาก ซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมชุมชน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และค่านักท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ความสำคัญที่จะเกิดได้จริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการและรูปแบบในการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ๆ ว่ามีระบบกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด

หลักการของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น จะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักตั้งแต่ขั้นตอนการคิดริเริ่มไปจนถึงการจัดสรรผลประโยชน์ มุ่งเน้นให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งหากชุมชนสามารถดำเนินการได้ตามหลักการท่องเที่ยว นอกจากจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง การจัดการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จแล้ว ยังช่วยให้เกิดความยั่งยืนอีกด้วย ทั้งนี้ การท่องเที่ยวจะดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย ต้องมีหลักในการบริหารจัดการที่ดี มีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ ดังนี้

พวงา สวนศรี (2546, หน้า 12) ได้กำหนดหลักการเพื่อให้เป็นจุดยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

วีระพล ทองมา (2548, หน้า 19) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว หลักการท่องเที่ยวจึงต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพินิจ พิเคราะห์สภาพปัญหาผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร
2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วม ทั้งการคิดร่วมวางแผนร่วมทำกิจกรรม ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันและรับผลประโยชน์ร่วมกัน
3. ชุมชนต้องการรวมตัวเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการกำหนดทิศทางนโยบายการบริหาร การจัดการการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกที่เห็นร่วมกัน
4. รูปแบบ เนื้อหากิจกรรมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีมีความเท่าเทียม มีความเป็นธรรม และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ
5. มีกฎ กติกา ที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้
6. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไป และนักท่องเที่ยวควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน
7. การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมกัน ภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ
8. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม
9. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้
10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ของความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้น ยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ตลาดนโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2554, หน้า 39) มีหลักการและแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

1. เชื่อมโยงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ให้มีความสอดคล้องกันและประสานกับกระทรวงอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้การกำหนดนโยบายและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การสร้างพันธมิตร หุ่นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการอำนวยความสะดวก การลดขั้นตอนในการทำงาน การระดมทุน การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่จะดำเนินงานร่วมกัน เช่น การส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยวต่างประเทศ การแสดงสินค้าและบริการ

3. สนับสนุน และผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าตามกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้ดำเนินการไว้แล้ว เช่น IMT – GT ACMECS BIMSTEC และ GMS โดยควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่ริเริ่มไว้แล้วให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

5. บูรณาการงานด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวระหว่างงานต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานและการสั่งการในการป้องกัน ฝ้าระวัง เตือนภัย กำกับดูแล และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในกรณีก่อน-หลังเกิดเหตุฉุกเฉินทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องผนึกกำลังกับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน เป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นกำลังใจหรือสนับสนุน

ให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ ทั้งด้านธรรมชาติและสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นการมุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรร เสนอแนวความคิด และร่วมกันพัฒนาชุมชนไปในทิศทางและพื้นฐานของต้นทุนทางวัฒนธรรมและสังคมที่มีอยู่เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน โดยผสมผสานการพัฒนาธุรกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ ดังนี้

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (2540, หน้า 5-6) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ 4 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ และ 4) การเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
- 1.2 มีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 1.3 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน ประกอบด้วย

- 2.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 2.2 มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
- 2.3 ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ ประกอบด้วย

- 3.1 มีกฎ – กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- 3.2 มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- 3.3 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 3.4 มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 4.1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถี

ชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

4.2 มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

4.3 สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544, หน้า 21-22) กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ต้องมองในภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์เป็นวงจร แต่แต่ละส่วนมีผลกระทบต่อกันและกัน องค์ประกอบของการจัดการบริการการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญและสัมพันธ์กันเป็นวงจรของแต่ละส่วนมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เพราะแต่ละส่วนมีผลกระทบต่อกัน โดยอธิบายสรุปได้ ดังนี้

1. ข่าวสารและการบริการข้อมูลต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวควรรู้ก่อนเดินทาง ควรจัดการให้พร้อมแจ้งราคาค่าบริการชัดเจน ตลอดจนการตอบข้อมูลทางโทรศัพท์ที่สอบถามต้องชัดเจน

2. การขนส่งและการสื่อสาร การบริการเดินทางสู่หมู่บ้าน ต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงของยานพาหนะ ควรแจ้งกำหนดการเดินทางค่าบริการเป็นราคาเดียวชัดเจนมีป้ายแจ้งข่าวการบริการไว้ที่สถานีที่ออกรถ หรือท่าเรือ ที่จอดรถสะดวก ค่าบริการจคมหรือไม่ต้องชัดเจน การสื่อสาร หมายถึง ระบบการโทรศัพท์ ระบบการส่งจอง ควรทันสมัยตามกระแสโลก

3. การนำชมสถานที่ และการจัดบริการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่

3.1 การจัดเส้นทางเดินชมในหมู่บ้าน เส้นทางนั้นอาจเป็นเส้นทางที่ขั้บรถ ขี่จักรยานชมหรือเดินชม หรือพายเรือตามคลองเล็ก ๆ ตามแต่ลักษณะการเดินทางและเวลาของนักท่องเที่ยว เส้นทางชมอาจจัดการเดินทางแบบเป็นวงกลมรอบหรือวงกลมก็ได้

3.2 ควรมีมัคคุเทศก์ที่รอบรู้ นำชม อาจเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นต้องสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ชัดเจน รอบรู้

3.3 ดูแลรักษาหมู่บ้านให้สะอาดและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม การจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในหมู่บ้านเพื่อสร้างงานบริการเพิ่ม ต้องแจ้งรายการและราคาค่าบริการให้ชัดเจน

3.4 เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ควรทำป้ายชี้ทาง (อาจทำป้ายสื่อความหมายอธิบายถึงสิ่งนั้น ๆ อย่างสั้น ๆ บางแห่งทำหนังสือคู่มือแนะนำชมหมู่บ้านจำหน่ายไว้ด้วย

3.5 สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และที่จำหน่ายสินค้า ควรจัดบริการห้องสุขาด้วย

3.6 กรณีที่มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศไปเที่ยวกันมาก ควรจัดให้มีระบบการแลกเงินตรา หรือบริการใช้บัตรเครดิตได้

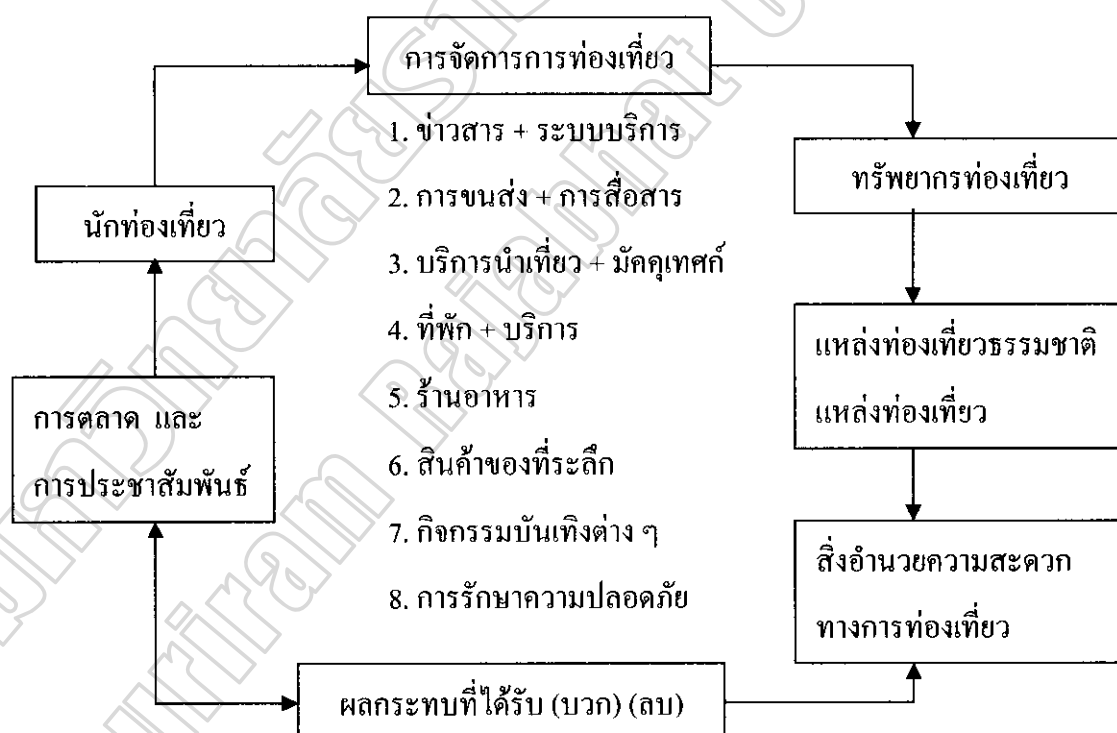
4. ท้องถิ่นใดที่บริการที่พัก อาจเป็นโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ หรือโฮมสเตย์ ต้องสะอาดได้ระดับมาตรฐานการบริการสากลของการบริการในที่พัคดี

5. การจัดทำอาหารต้องสะอาด คำนึงถึงสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว ราคาชัดเจน ควรมีการจัดระบบรักษาสิ่งแวดล้อม มีระบบการดักไขมัน การจัดการขยะ

6. การจัดทำสินค้าของที่ระลึก ต้องคำนึงถึงควมมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นอาจปรับปรุงรูปแบบ สี สัน ตามรสนิยมของตลาด ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะอาด (Green and clean product) ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีการแจ้งราคาชัดเจน ควรสร้างมาตรฐานสินค้าให้ระดับสากล ทั้งควรมีการกำหนดราคาสินค้าใช้ชัดเจน

7. กิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ หากเป็นกิจกรรมในหมู่บ้าน ควรคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมดั้งเดิม ทั้งควรมีการจัดการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อความบันเทิงและการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น อันเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งกันและกัน

8. การรักษาความปลอดภัย จะต้องมีการจัดการอย่างมีระบบ คำนึงถึงหลักการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ดูแลปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ภาพประกอบ 2.1 แสดงภาพรวมขององค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ที่มา : ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544, หน้า 21-22)

พจนานุกรม (2546, หน้า 15) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดม
สมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็น
เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจ มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะ
ในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
3. ด้านการจัดการ มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
มีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน เพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับ
การพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนของชุมชนที่เอื้อ
ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
4. การเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจ
ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้าน
กับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของ
ชาวบ้าน และผู้มาเยือน

สินธ์ สโรบล (2546, หน้า 15) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญ
นั้นเรียกว่า การท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงควรมีส่วนร่วม มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง
การพัฒนา การอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากร รวมถึงได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553, หน้า 16) กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน มีดังนี้

1. กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ร่วมกันเป็นเจ้าของพื้นที่หนึ่ง และเกิดกระบวนการสร้าง
ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนนั้นขึ้น
2. การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมของคนแต่ละคน จนรวมกันเป็นการปฏิสัมพันธ์ของ
กลุ่มคนและองค์กรในพื้นที่เฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง อย่างไรก็ตามผู้ที่มีส่วนร่วมหลักที่ควรมาร่วม
ในกระบวนการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้วย นอกจากชุมชนแล้วก็คือ ผู้มีอำนาจ
ในการตัดสินใจ เช่น ภาครัฐ (Decision maker) ภาคธุรกิจ (Business operator) และไม่ควรลืม
นักท่องเที่ยว (Visitor) ที่ควรสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาในชุมชน เนื่องจาก
การประชาสัมพันธ์เรื่องราวของชุมชนที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และมีประสิทธิภาพที่สุด คือ
การบอกต่อด้วยความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เคยมาชุมชนต่อไป และพวกเขาจะกลับมา
อีกเรื่อยๆ หากเกิดความประทับใจ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีหลายด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนก็ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา การอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากร รวมถึงได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย การจัดการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้พลังทางสังคม พลังทางธรรมชาติถูกใช้อย่างเหมาะสมเพื่อการท่องเที่ยว และจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ของตนเองเพียงพอที่จะไม่ต้องพึ่งพาสังคมภายนอก กลายเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ที่สำคัญคือ ผลพลอยได้ที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมมีความยั่งยืนตลอดไป

ทฤษฎีแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานมีอิทธิพลต่อบุคคล เพราะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าไปมีส่วนร่วม แรงจูงใจจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล เป็นแรงผลักดันกระตุ้นให้ของการบริหารงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ ดังนี้

ดวงพร หุตะเสวี (2544, หน้า 36) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเกิดจากสิ่งที่อยู่ภายใน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2546, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของคำว่าแรงจูงใจ หมายถึง การผสมผสานของแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ ความเป็นอยู่ของบุคคลและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง จนสามารถกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีเป้าหมาย ถ้าเป็นแรงจูงใจด้านการท่องเที่ยวย่อมแสดงให้เห็นถึงค่านิยม พฤติกรรมการบริโภคสินค้า การบริการการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ จุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยว ซึ่งคาดว่าจะตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวผู้นั้น

มัลลิกา ดันสอน (2547, หน้า 194) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความยินดีและเต็มใจที่บุคคลจะทุ่มเทความพยายาม เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย บุคคลที่มีแรงจูงใจจะแสดงออกมาในการแสดงพฤติกรรมด้วยความกระตือรือร้น มีทิศทางที่เด่นชัด และไม่ย่อท้อ

เมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหา ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจ จะมีเป้าหมายในการแสดงออกและมีพลังในการแสดงออก

ฉันทฐา กริหิรัญ (2550, หน้า 9) ให้ความเห็นว่า แรงจูงใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีโดยส่วนรวมของคนที่มีต่องาน เมื่อบุคคลกล่าวว่าตนมีความพอใจในงานสูง โดยทั่วไปมักจะหมายความว่าบุคคลชอบ ให้คุณค่ากับงานสูงและมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำนั่นเอง

สรุปได้ว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ จะมีทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายในจะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจโดยตัวของเขาเอง ไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่น หวังรางวัลหรือผลตอบแทน ดังนั้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลมีความปรารถนาหรือความต้องการที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเกิดจากความพึงพอใจจากภายใน ที่เมื่อได้ปฏิบัติงานแล้วมีความสุข ไม่เกิดความเบื่อหน่ายทอดลอย ปฏิบัติงานโดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทนเป็นผู้ที่รักงาน มีความตั้งใจเต็มใจ และทุ่มเทในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด

ความสำคัญของแรงจูงใจ

ผลผลิตของงานจะมีคุณภาพดี หรือมีปริมาณมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจูงใจในการทำงาน เพราะพนักงานมีการตอบสนองต่องานและวิธีทำงานขององค์กรแตกต่างกัน ผู้บังคับบัญชาจึงจำเป็นต้องเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้พนักงานทำงานอย่างเต็มที่ การจูงใจพนักงานจึงเป็นเรื่องสำคัญ มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของแรงจูงใจไว้ ดังนี้

ฉันทฐา กริหิรัญ (2550, หน้า 11) ได้สรุปความสำคัญของแรงจูงใจไว้ ดังนี้

1. การรับรู้ในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ในการสร้างปัจจัยเหล่านี้ให้เกิดขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ลดการขาดงาน การลางาน การมาทำงานสาย และการขาดความรับผิดชอบที่มีต่องาน
3. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นการเพิ่มผลผลิตของบุคคล ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

วีระวัฒน์ หมั่นมา (2550, หน้า 19-20) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจ

ในการปฏิบัติงานไว้ว่า กระบวนการในการทำงานของบุคลากรขององค์กรจะมีประสิทธิภาพเพียงใด และช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้เพียงใดนั้น ผู้บริหารองค์กรต้องสามารถเข้าใจความต้องการของบุคลากรในองค์กร และผสมผสานความต้องการนั้นให้เข้ากับจุดมุ่งหมาย

ขององค์กร ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งทำให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้น และปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรให้ได้ผลดีกว่าคนที่ไม่มี ความพึงพอใจในการทำงาน ไม่ว่าจะปัจจัยนั้นจะมาจากสาเหตุใด ความพึงพอใจจะก่อให้เกิดความร่วมมือ และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะต้องรับผิดชอบ ต่อความสำเร็จของงาน ซึ่งมักพบเห็นอยู่เสมอว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีความพึงพอใจงาน จะคิดปรับปรุง การปฏิบัติงานของตนให้ดีขึ้นเสมอ เป็นต้นว่า ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง ทำงานด้วยความสนุกสนานงานจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นจะมีเวลาปฏิบัติงานมากขึ้น ตั้งใจทำงานด้วยความกระตือรือร้น แสดงถึงความวิริยะ อุตสาหะในการทำงานไปอภิกยาวนาน ตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่มี ความพึงพอใจในงานที่ทำจะมีส่วนทำให้เกิดผลตรงกันข้ามเช่นเดียวกัน

สุรศักดิ์ วณิชวัฒนากุล (2553, ออนไลน์) กล่าวถึง ความสำคัญของแรงจูงใจ ต่อการที่มนุษย์จะมีพฤติกรรมที่กระตือรือร้นเพื่อไปสู่เป้าหมาย ดังนี้

1. พลัง (Energy) เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมมนุษย์ในการทำงานใด ๆ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานสูง ย่อมทำให้ขยันขันแข็ง กระตือรือร้น กระทำให้สำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ทำงานประเภท “เช้าชาม เย็นชาม” ที่ทำงานเพียงเพื่อให้ผ่านไปวัน ๆ
2. ความพยายาม (Persistence) ทำให้บุคคลมีความมานะ อดทน บากบั่น คิดหาวิธีการ นำความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของตนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานให้มากที่สุด ไม่ท้อถอยหรือละความพยายามง่าย ๆ แม้งานจะมีอุปสรรคขัดขวาง และเมื่อได้รับผลสำเร็จด้วยดี ก็มักคิดหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
3. การเปลี่ยนแปลง (Variability) รูปแบบการทำงานหรือวิธีการทำงานในบางครั้ง ก่อให้เกิดการค้นพบช่องทางดำเนินงานที่ดีกว่าหรือประสบผลสำเร็จมากกว่า นักจิตวิทยาบางคน เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเครื่องหมายของความเจริญก้าวหน้าของบุคคล แสดงให้เห็นว่าบุคคล กำลังแสวงหาการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ชีวิต บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูง เมื่อคืนรน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ใด ๆ หากไม่สำเร็จบุคคลก็มักพยายามค้นหาสิ่งผิดพลาด และพยายามแก้ไข ให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงาน จนในที่สุดทำให้ค้นพบแนวทาง ที่เหมาะสม ซึ่งอาจจะต่างจากแนวเดิม
4. บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงาน (Persons with motivation to work) จะเป็นบุคคล ที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการมุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า จัดว่าบุคคลนั้นมีจรรยาบรรณในการทำงาน (Work ethics) ผู้มีจรรยาบรรณในการทำงานจะเป็น

บุคคลที่รับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ ผู้มีลักษณะดังกล่าวนี้มักไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิดและทำในสิ่งที่ไม่ดี

สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลเป็นการกระตุ้นจากปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมในการทำงานในลักษณะที่ยินดี จะทุ่มเทความพยายาม ความอดทน ความอดทน และความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน ให้กับองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นนั้นมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ทั้งปัจจัยที่มีลักษณะเป็นนามธรรม คือ การที่มีส่วนร่วมในการทำงาน ความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นทางด้านจิตใจ และปัจจัยที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ ปัจจัยทางกายภาพทั้งหลาย เช่น สภาพการทำงาน ผลตอบแทน สวัสดิการ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องพยายามเข้าใจถึงความปรารถนา หรือความต้องการที่มีอยู่ของพนักงานในขณะนั้น โดยมองถึงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วย และเวลาเดียวกันจะต้องจัดสิ่งที่ใช้ตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ในขณะนั้น เพื่อสามารถกำกับพฤติกรรมให้เป็นไปตามต้องการได้

ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจทางจิตใจของคนไม่มีทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวที่จะอธิบายได้ทั้งหมด เคยเชื่อกันว่า แรงจูงใจของคนเกิดจากแรงผลักดันทางด้านสรีระ เช่น ความหิว ความกระหายเพศ เมื่อสิ่งเหล่านี้ขาดสมดุลทางร่างกายก็เป็นแรงขับเคลื่อนให้คนแสดงพฤติกรรม เพื่อให้เข้าสู่ภาวะสมดุล ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจไว้ ดังนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland

แรงจูงใจของบุคคลที่จะกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการความสำเร็จมิได้หวังรางวัลตอบแทนจากการกระทำของเขา ซึ่งความต้องการความสำเร็จนี้ ในแง่ของการทำงาน หมายถึง ความต้องการที่จะทำงานให้ดีที่สุดและทำให้สำเร็จผลตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อต้นทำอะไรได้สำเร็จก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่นได้สำเร็จต่อไป หากองค์กรใดมีพนักงานที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำนวนมากก็จะเจริญรุ่งเรืองและเติบโตเร็ว

McClelland (1961, Pp. 184-188 อ้างถึงใน อำนวย แสงสว่าง, 2544, หน้า 82)

ได้แบ่งแรงจูงใจตามความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. ความต้องการอำนาจ (The need of power) บุคคลต้องการมีอำนาจอย่างมากอาศัยการใช้อำนาจสร้างอิทธิพลและควบคุมในการทำงาน กล่าวโดยทั่วไปแต่ละบุคคลแสวงหาความเป็นผู้มีพลังเข้มแข็ง

2. ความต้องการความผูกพัน (The need of affiliation) บุคคลมีความต้องการความผูกพันเป็นอย่างมาก ตามปกติความผูกพันเกิดจากรักทำให้บุคคลมีความสุข

และมีความตั้งใจหลีกเลี่ยง การไม่ยอมรับของกลุ่มสังคมที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด แต่ละบุคคลชอบที่จะรักษาสัมพันธภาพที่ดีทางสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกยินดี มีความคุ้นเคยกัน เข้าใจกัน

3. ความต้องการความสำเร็จ (The need for achievement) บุคคลมีความต้องการความสำเร็จ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับความสำเร็จ มีความหวาดกลัวอย่างรุนแรงต่อการประสบความล้มเหลว ต้องการการทำงานใน การทำงาน ชอบการทำงานที่มีความเสี่ยงภัย ใช้แนวทางการทำงานที่เคยใช้ได้ผลสำเร็จมาแล้ว

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า คนจะเกิดแรงจูงใจเมื่อได้ค้นพบและทำงานที่ตรงกับความต้องการของตน ซึ่งมีความต้องการอยู่ 3 ด้าน คือ ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการความผูกพัน และความต้องการความสำเร็จ ความต้องการของบุคคลสามารถเรียนรู้และกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะความต้องการความสำเร็จ ซึ่งสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้หรือฝึกอบรมเพิ่มได้

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

ความต้องการของคนไม่ได้เร่งด่วนเท่ากันหมด หากแต่มีอยู่เป็นลำดับขั้น เช่น ความต้องการอาหารอันเป็นความต้องการทางร่างกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเป็นพื้นฐาน ต่อมาก็เป็นความต้องการความปลอดภัยทั้งทางกายและทางใจ ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ ความต้องการขั้นสูง คือ ความต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ และความต้องการเข้าใจตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการเบื้องต้นได้รับการตอบสนองแล้วเท่านั้น

Maslow (1973, Pp. 180-182 อ้างถึงใน นันทนา อุคมนันถาวร, 2548, หน้า 22-24) ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. คนทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนี้จะมียู่ตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุด ข้อสมมติฐานดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่ว่า คนทุกคนต่างก็มีความต้องการและความต้องการนี้ไม่มีที่สิ้นสุดตั้งแต่เกิดจนถึงตาย
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่ใช่แรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไป ตามความหมายนี้แสดงให้เห็นว่า ความต้องการที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการใด ๆ หากได้รับการตอบสนองเสร็จสิ้นแล้ว จะไม่มี ความหมายสำหรับบุคคลนั้น และความต้องการลำดับต่อไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลดังกล่าวได้
3. ความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับของความสำคัญ ลักษณะดังกล่าวช่วยอมแสดงให้เห็นว่าความต้องการต่าง ๆ จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ ในขณะที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่สูงขึ้นต่อไปก็จะตามมา

Maslow ได้สรุปลักษณะของการจูงใจไว้ว่า การจูงใจเป็นไปตามลำดับของความต้องการอย่างมีระเบียบ ลำดับขั้นของความต้องการ คือ “Hierarchy of needs” ซึ่งมี 5 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เช่น
 - 1.1 อาหารและน้ำ
 - 1.2 การหลับนอน พักผ่อน
 - 1.3 การมีสุขภาพปกติ
 - 1.4 ความอบอุ่น
 - 1.5 การออกกำลังกายและการพักผ่อน
 - 1.6 ความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of safety needs) เช่น
 - 2.1 ความมั่นคงและความปลอดภัย
 - 2.2 การป้องกัน
 - 2.3 ความสุขสบายและความสงบ
 - 2.4 ไม่มีภัยหรืออันตราย
 - 2.5 ความเป็นระเบียบและสภาพแวดล้อมสะอาด
 - 2.6 มีความมั่นใจที่จะได้อยู่ดีกินดีในระยะยาว
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social of belongingness needs) เช่น
 - 3.1 การเป็นที่ยอมรับ
 - 3.2 ความรู้สึกมีส่วนร่วม
 - 3.3 การเป็นสมาชิกของกลุ่ม
 - 3.4 ความรักและความอบอุ่น
 - 3.5 การมีบทบาทร่วมกับกลุ่ม
4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or status needs) เช่น
 - 4.1 การยกย่องและมีเกียรติ
 - 4.2 มีความมั่นใจ ภูมิใจในตัวเองและการเป็นผู้นำ
 - 4.3 ความสามารถและการสำเร็จผล
 - 4.4 มีความแข็งแรงและฉลาดกว่า
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง (Self-actualization or realization) เช่น

- 5.1 ความภาคภูมิใจที่ทำสิ่งที่ตนต้องการสำเร็จ
- 5.2 ได้มีโอกาสทำสิ่งซึ่งท้าทายความสามารถของตน
- 5.3 การมีเสรีภาพในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ มากกว่าผู้อื่น
- 5.4 การได้มีโอกาสทำในสิ่งที่คิดค้นใหม่ ๆ และมีโอกาสสัมผัสหรือชมเชยสิ่งสวยงาม
- 5.5 การรับรู้ความจริงต่าง ๆ

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับความสำคัญไม่เท่ากัน โดยมีลักษณะจากต่ำไปหาสูง ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต คือความต้องการด้านร่างกายจะได้รับการตอบสนองก่อน เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่สูงขึ้นต่อไปก็จะตามมาและความต้องการนั้น ๆ ก็จะไม่มุ่งใจบุคคลให้แสดงพฤติกรรมที่ต้องการต่อไป บุคคลแต่ละคนจะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความต้องการแต่ละขั้นที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

ความต้องการของบุคคลในการทำงาน คือ ต้องการความสุขจากการทำงาน ซึ่งความสุขนั้นเกิดจากความพอใจหรือไม่พอใจในสิ่งที่ทำ จึงมีการศึกษาถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน เพื่อหาทางที่จะลดความไม่พอใจในการทำงาน เพื่อที่จะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดีในการที่จะพยายามเสริมสร้างผลผลิตของงานให้มากขึ้น

Herzberg (959, Pp. 45-49 อ้างถึงใน ชันตรีรักษ์ ตันติเฉลิม. 2548, หน้า 7) ได้เสนอทฤษฎีสองปัจจัย (Two factor theory) ซึ่งอธิบายว่ามีปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยก้ำจุน ที่มีความสัมพันธ์กับความชอบและไม่ชอบในงานของแต่ละบุคคล

1. ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้คนชอบและรักการปฏิบัติ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจของบุคคลในองค์การ ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะปัจจัยที่จะสามารถตอบสนองความต้องการภายในบุคคลได้ด้วยเช่นกัน ได้แก่

1.1 ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้น และประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพึงพอใจ และปลื้มปิติในผลสำเร็จของงานนั้น ๆ

1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง งานที่สนใจ งานต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะที่สามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยลำพังแต่ผู้เดียว

1.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างดี ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.5 ความก้าวหน้า หมายถึง ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นของบุคคลในองค์การ การมีโอกาสได้รับการศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

2. ปัจจัยค้ำจุน หรืออาจเรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัย หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีลักษณะไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์การ บุคคลในองค์การจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น และปัจจัยที่มาจากภายนอกบุคคล ได้แก่

2.1 เงินเดือน หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นที่พอใจของบุคลากรในการทำงาน

2.2 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต นอกจากจะหมายถึงการที่บุคคลได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้ว ยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพด้วย

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หมายถึง การติดต่อไม่ว่าเป็นกิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี

2.4 สถานะของอาชีพ หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5 นโยบายและการบริหารงาน หมายถึง การจัดการและการบริหารองค์การ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

2.6 สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ อีกด้วย

2.7 ความเป็นอยู่ส่วนตัว หมายถึง ความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่มีต่อองค์การ อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ไม่มีความสุขและไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

2.8 ความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง ความมั่นใจของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์การ

2.9 วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชา ในการดำเนินงานหรือความยุติธรรมในการบริหาร

Herzberg ได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า องค์ประกอบทางด้านจูงใจจะต้องมีค่าเป็นบวกเท่านั้น จึงจะทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในงานขึ้นมาได้ แต่ถ้าเป็นลบก็จะทำให้บุคคลไม่พึงพอใจในงาน ส่วนองค์ประกอบทางด้านค่าจูงหรือสุขอนามัย ถ้ามีค่าเป็นลบบุคคลจะมีความรู้สึกไม่พึงพอใจในงาน เนื่องจากองค์ประกอบทางด้านปัจจัยค่าจูงหรือสุขอนามัยนี้มีหน้าที่ค่าจูงหรือบำรุงรักษา บุคคลให้บุคคลมีความพึงพอใจในงานอยู่แล้ว สรุปได้ว่า ทั้งสองปัจจัยต้องมีในเชิงบวกเท่านั้น จึงจะทำให้ความพึงพอใจในงานของบุคคลเพิ่มมากขึ้น

จากทฤษฎีที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า สิ่งที่สนองความต้องการมนุษย์ที่เป็นแรงจูงใจในการทำงาน คือ ปัจจัยจูงใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เมื่อคนได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยชนิดนี้ จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานทำให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจัยค่าจูงทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน ช่วยเปลี่ยนเจตคติจากการไม่อยากทำงานมาสู่ความพร้อมที่จะทำงาน ผู้บริหารจะนำแนวคิด ทฤษฎีของเฮร์ซเบอร์กไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ โดยคำนึงถึงปัจจัยค่าจูง ซึ่งได้แก่ มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี นโยบายและการบริหารจัดการที่ชัดเจน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในที่ทำงาน เงินเดือนที่เหมาะสม ประโยชน์ตอบแทนที่เพียงพอรวมทั้งความมั่นคงของงาน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยค่าจูงเหล่านี้จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็น และเมื่อมีปัจจัยเหล่านี้เรียบร้อยแล้วก็จะเป็นการง่ายที่จะจูงใจผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้ปัจจัยจูงใจเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บริบทของบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันสำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 5 ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยขอนำบริบทมากล่าวโดยสังเขป ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก, 2555, หน้า 5-10)

สภาพทั่วไป

1. ลักษณะที่ตั้ง ตำบลจรเข้มาก อยู่ห่างจากอำเภอประโคนชัยไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอประโคนชัย ประมาณ 17 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	จดตำบลโลกย่าง อำเภอประโคนชัย
ทิศใต้	จดตำบลเขาตอก อำเภอประโคนชัย และตำบลตาจาง อำเภอละหานทราย

ทิศตะวันออก จดตำบลปึงกู และตำบลโคกย่าง อำเภอประโคนชัย

ทิศตะวันตก จดตำบลยายแยมวัฒนา และตำบลตาเป๊ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

2. การปกครอง มีทั้งหมด 18 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก ดังนี้

ตาราง 2.1

แสดงจำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
1	บ้านจรเข้มาก	7	บ้านหนองบัวราย	13	บ้านโคกอาหงวน
2	บ้านลำควน	8	บ้านโคกธาตุ	14	บ้านโคกเครือ
3	บ้านบัว	9	บ้านโคกเมือง	15	บ้านโคกเมือง
4	บ้านกระสัง	10	บ้านหนองร้าน	16	บ้านบัว
5	บ้านบุ	11	บ้านจรเข้มาก	17	บ้านบุ
6	บ้านโคกเมือง	12	บ้านโคกปราสาท	18	บ้านโคกเมือง

1. สภาพทั่วไปของบ้านโคกเมือง

บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีชุมชนขนาดใหญ่ มีอาณาเขตการปกครองแบ่งเป็น 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18 ชุมชนโคกเมืองเป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิม ประชาชนที่มาตั้งหลักฐานอพยพมาจากตำบลตาจง อำเภอละหานทราย ปัจจุบัน เป็นชุมชนที่มีพื้นฐานความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาก่อนในอดีต โดยมีหลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ คือ ปราสาทเมืองต่ำ มีอายุมากกว่า 1,400 ปี เริ่มแรกเป็นชุมชนเล็ก จึงขึ้นกับหมู่ที่ 3 บ้านบัว โดยมีนายน้อย ลอยประโคน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นได้แยกมาเป็นหมู่ที่ 6 มี นายพร ลงมายศรี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ต่อจากนั้นจึงได้แยกเป็น หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18 ตามลำดับ

ในปี 2549 ได้รับรางวัลจากการประกวดหมู่บ้าน OVC (OTOP Village Champion) ปี พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการพัฒนาด้านอาชีพแก่คนในชุมชนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หมู่บ้าน OTOP) ปัจจุบันมีบ้านพักโฮมสเตย์ รวม 34 หลัง ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพด้านการเกษตร ทำการทอผ้าไหม และทอเสื่อกก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นการขยายตลาดสินค้าของที่ระลึก

2. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

เป็นที่ราบสูงลาดเอียงจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับบ้านโคกเมืองไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 20 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 64 กิโลเมตร ที่ตั้งหมู่บ้านแยกจากถนนสายบุรีรัมย์-บ้านกรวด เข้าไปตามถนนลาดยางสายประโคนชัย-พนมรุ้ง ก่อนถึงเขาพนมรุ้งมีทางแยกซ้ายเข้าไปอีก 5 กิโลเมตร ถึงปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของบ้านโคกเมือง

3. สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพหลักส่วนใหญ่ของคนในชุมชนคือการเกษตรผสมผสาน และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงที่สำคัญ ได้แก่

- 3.1 กลุ่มทอผ้าไหม
- 3.2 ตลาดชุมชน
- 3.3 ปราสาทเมืองต่ำ
- 3.4 กุฏิฤๅษีบ้านโคกเมือง
- 3.5 อุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้ง

4. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

- 4.1 ปราสาทเมืองต่ำ
- 4.2 กุฏิฤๅษี
- 4.3 เขาปลายบัด
- 4.4 ศูนย์ OTOP กลุ่มอาชีพต่าง ๆ สวนเกษตรอินทรีย์

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน

5.1 ปราสาทเมืองต่ำ ตั้งอยู่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ 6 ตำบลจรเข้มาก ห่างจากอำเภอประโคนชัย 18 กิโลเมตร เป็นปราสาทหินที่มีความงดงามที่สุดแห่งหนึ่งในภาคอีสาน มีลักษณะปราสาทหินทราย 5 องค์ มีสระพญานาค 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยระเบียงคด และกำแพงหิน สร้างในราวปี พ.ศ. 1560-1630 ใช้ศิลปะแบบปาปวน มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติมาเที่ยวเป็นประจำตลอดปีและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

5.2 ปราสาทกุฏิฤๅษี (อโรคยาศาล) มี 2 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านโคกเมือง และหมู่ที่ 7 บ้านหนองบัวราย

5.3 บารายเมืองต่ำ อยู่ที่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ 6 เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีคันหินล้อมรอบ อยู่ทิศเหนือของปราสาทหินเมืองต่ำ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและใกล้กับเขาพนมรุ้ง

- 5.4 วัดปราสาทเขาปลายบัด ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 บ้านโคกเมือง
- 5.5 หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ที่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ 6, 9, 15, และ 18
- 5.6 บ้านโฮมสเตย์ (Home stay) บ้านโคกเมืองและบ้านหนองบัวราย
- 5.7 ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP งานหัตถกรรมทอผ้าไหม ทอเสื่อกก ทอผ้าไหมพรม
สินค้าแปรรูปจากผ้าไหม แปรรูปจากเสื่อกก
- 5.8 แหล่งเรียนรู้ประจำตำบล ได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน สวนเกษตรอินทรีย์
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเลี้ยงสะตอ มีคฤหะภัณฑ์น้อย และสถานกีฬาประจำตำบล อยู่ที่บ้าน
หมู่ที่ 5

6. กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน

- 6.1 พักโฮมสเตย์ ชม-ศึกษาโบราณสถานปราสาทเมืองต่ำ
- 6.2 ปั่นจักรยานชมชุมชน
- 6.3 เดินป่าเขาปลายบัด
- 6.4 ปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิวิปัสสนากรรมฐานที่วัดป่าเขาปลายบัด
- 6.5 ทดลองทำแปลงปลูกผักทำนา
- 6.6 หัดทอเสื่อกกทอผ้าไหม
- 6.7 คู่วิถีชีวิตของชุมชน
- 6.8 ไล่บาตรยามเช้า
- 6.9 ชมตลาดเช้า-เย็น
- 6.10 ผักทำอาหารพื้นบ้าน
- 6.11 ร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ
- 6.12 ชมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน
- 6.13 ชมสินค้า OTOP สวนเกษตรอินทรีย์

7. ปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว

- 7.1 กิจกรรมเยี่ยมชมศึกษาโบราณสถานตลอดทั้งปี
- 7.2 วันที่ 2 – 4 เมษายนทุกปี ร่วมกิจกรรมบวงสรวงเจ้าพ่อปราสาทเมืองต่ำ
- 7.3 ปั่นจักรยานขึ้นเขา ตลอดปี
- 7.4 เดินป่าเขาปลายบัด - ตลอดปี

8. การบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

- 8.1 บ้านพักโฮมสเตย์ 34 หลัง รับได้ 200 คน/คืน
- 8.2 ค่าที่พัก 300 บาท/คน/คืน รวมอาหารเช้า+เย็น

8.3 การแสดงดนตรีพื้นเมืองครั้งละ 3,000 บาท/คณะ

8.4 บายศรีสู่ขวัญ 1,000 บาท/คณะ

8.5 คาราโอเกะ 1,000 บาท/คณะ

8.6 คีตกุงาน 2,000 บาท/คณะ

ติดต่อได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย หมายเลข
โทรศัพท์ 044-618513 คุณสัมพันธ์ สืบวัน หมายเลข 088-1938840 คุณพนิดา เขียวรัมย์ หมายเลข
081-0686898 คุณประสิทธิ์ ลอยประโคน หมายเลข 086-7211789

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทั้งยังเป็นการพัฒนา
ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นได้ โดยมีการร่วมกันปกป้อง
และสงวนรักษาให้คงเดิม ทั้งทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณี ที่มีรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นจึงถือเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีคุณค่าด้านการท่องเที่ยว
โดยมีศักยภาพทางด้านธรรมชาติ โบราณสถาน วัฒนธรรมที่ผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างขแมร์
(เขมรโบราณ) ลาว และไทย รวมถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนในท้องถิ่น และอาชีพที่ปัจจุบันได้มีการ
พัฒนาจนสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวชุมชนอย่างยั่งยืนในรูปแบบของสินค้า OTOP

ดังนั้น ภาคราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องจึงเข้ามาสนับสนุนชุมชนบ้านโคกเมือง เพื่อให้
บ้านโคกเมืองเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสชีวิต
ธรรมชาติและวิถีชีวิตและวัฒนธรรมโบราณ มีผลิตภัณฑ์ OTOP กิจกรรมเข้าชมอารยธรรมโบราณ
ชมการสาธิตจากครัวเรือน เกษตรอินทรีย์ แหล่งเรียนในชุมชน ชมวิถีชีวิตในชุมชน การให้บริการ
ด้านศูนย์ ICT ในชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การส่งเสริมอาชีพดั้งเดิม
พร้อมทั้งประยุกต์และสอดแทรกอาชีพใหม่ๆ ที่เหมาะสม การเปิดหมู่บ้านที่มีความพร้อมรองรับ
การท่องเที่ยว และเป็นการเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ยังคงความงดงามที่มีอยู่
ในปัจจุบัน

โบราณสถานของหมู่บ้านที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อว่า ปราสาทเมืองต่ำ เนื่องจาก
สถานที่ตั้งอยู่ที่ราบ เมื่อเทียบกับปราสาทเขาพนมรุ้ง ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาปราสาทเมืองต่ำ
เป็นศาสนสถาน ศิลปะขอมแบบบาปวน อายุประมาณ พ.ศ. 1551 – 1630 หรือราวพุทธศตวรรษ
ที่ 16 – 17 ความโดดเด่น คือ มีการจำหลักส่วนต่างๆ ด้วยลวดลายอันประณีตสวยงาม อยู่ใกล้กับ
โบราณสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น สระน้ำขนาดใหญ่ที่ค้นพบขึ้นในสมัยสร้างปราสาท
ขอบสระกรุด้วยศิลาแลงสอดลงไปถึงพื้นดินเดิม สระนี้มีน้ำขังอยู่ตลอดปี ปราสาทเขาพนมรุ้ง
และปราสาทเมืองต่ำ จะถูกสร้างขึ้นหลังปราสาทเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ แต่ทั้งสอง
ปราสาทนี้ถูกสร้างขึ้นร่วมสมัยกับนครวัด นครธม ประเทศกัมพูชา ซึ่งถือได้ว่ามีประวัติศาสตร์

ที่ยาวนานและความงดงามไม่แพ้กัน ยังมีวัดเขาอังคาร ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ตั้งอยู่บนยอดเขาพระอังคาร สูงจากระดับน้ำทะเล 320 เมตร มีโบสถ์ที่ประยุกต์จากสถาปัตยกรรมหลายสมัย งดงามแปลกตา แลวัดขุนก้องที่มีโบสถ์และกุฏิเก่าแก่ เป็นวัดในพระพุทธศาสนา นิกายมหานิกาย ซึ่งมีอายุกว่า 400 ปี

ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชุมชน เนื่องจากชาวชุมชนบ้านโคกเมือง มีวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างเขมร ลาว และไทย ดังนั้น ผู้คนส่วนใหญ่จึงสามารถพูดได้ถึง 3 ภาษา ซึ่งประเพณีต่าง ๆ สามารถผสมผสานได้อย่างลงตัว ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และเมื่อว่างจะหันมาทำกิจกรรม จนเป็นที่ขึ้นชื่อผู้คนมีอัธยาศัยและมิตรไมตรีที่ดีงามแบบวิถีชาวบ้าน เป็นความน่ารักที่หาได้ยากในยุคปัจจุบัน ทั้งยังจัดกิจกรรมและพัฒนากลุ่มรองรับ และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน “โฮมสเตย์” เป็นการพัฒนาบ้านที่พร้อมให้นักท่องเที่ยวมาพักค้างคืนศึกษาเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและสัมผัสวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของคนพื้นบ้านท้องถิ่นและชุมชนในต่างจังหวัด ซึ่งมีหน่วยงานราชการภาครัฐ และเอกชนเป็นผู้ให้การสนับสนุน หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเยี่ยมชมเป็นคณะทัวร์ สามารถเข้าพักโฮมสเตย์บ้านโคกเมือง ทางชุมชนจะให้การต้อนรับแบบวัฒนธรรมพื้นเมือง เช่น บายศรีสู่ขวัญ ร่วมรับประทานอาหารแบบขันโตก และการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวยังสามารถมีส่วนร่วมในการทดลองประกอบอาชีพตามวิถีพื้นบ้านได้ตามฤดูกาล นั้น ๆ อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษาบ้านโคกเมือง ดำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาประกอบการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ ตามลำดับดังนี้

เจริญ ศรีอาริยะจันทร์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมคิดค้นปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม

ในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล ตามลำดับ

อรรรณพ เนตรทิพย์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้นำชุมชนของตำบลคงพญามีส่วนร่วมในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไข ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผล และประเมินผล ตามลำดับ

สุริย์วัลย์ เหิกขุนทด (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อาชีพ กลุ่มองค์กรเครือข่าย ประสิทธิภาพการทำงานด้านวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จิรัชญา มณีเนตร และคณะ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านบุไทร โสมสเดย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด อยู่ในระดับมากที่สุด มีส่วนร่วมในการร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่จะช่วยกันในการจัดการท่องเที่ยวทุกครั้ง และการเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน และการรับผลประโยชน์ตอบแทน ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนได้มีการประชุมวางแผนจัดสถานที่บริเวณหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมรณรงค์ รักษาความสะอาด ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวภายนอกชุมชน

จากสื่อต่าง ๆ ทศนคติของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เนื่องจากองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับชุมชนเท่าที่ควร นอกจากนี้ ประชาชนในท้องถิ่นยังมีความเห็นว่า ทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติที่นำมาจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลจัดการท่องเที่ยว และไม่ควรปล่อยให้องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารจัดการแต่เพียงฝ่ายเดียว

พรทิพย์ วีระสวัสดิ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนและดำเนินงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง เนื่องจากได้รับการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น มีความต้องการและความพร้อมที่จะดำเนินการและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อที่จะดำเนินการก่อตั้งองค์กรของชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อจะดำเนินการส่งเสริมและจัดการจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

ณรงค์ ชูรัรักษ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลโนนบุรี ในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อยจำนวน 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ

ศุภสุดา ลิกขฤทธิ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบราณบุรี จังหวัดปะจวบคีรีขันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบราณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนด

แนวทางวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมไม่ต่างกัน สำหรับเพศ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

สุรชาติย์ เข็มน้อย (2554, หน้า 120-127) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและความผูกพันต่อชุมชน พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ปริดา พูลสิน (2555, หน้า 65) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส พบว่า ชุมชนวัดโสมนัสมีมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์ รักษา สืบสาน และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน นับเป็นกระบวนการสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ปรัชญา ศิลปะและประเพณี วัฒนธรรมให้ยังคงอยู่และ ถูปฏิบัติ จวบจนปัจจุบัน ซึ่งชุมชนต่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นความสัมพันธ์แบบการมีส่วนร่วมของฝ่ายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และการจัดฝึกอบรมในรูปแบบกิจกรรม โดยมุ่งเน้นกลุ่มเยาวชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งวัด โรงเรียน ศูนย์เยาวชน และศูนย์เผยแพร่พุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า ระดับความร่วมมือในชั้นการปฏิบัติการณ์อยู่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความร่วมมือในด้านการประชาสัมพันธ์ และมีลักษณะความร่วมมืออยู่น้อยมากในชั้น การวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งการวิจัยยังพบอีกว่า ชุมชนยังขาดการบูรณาการ ในขั้นตอน กำหนดนโยบายและแผนงานร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการปฏิบัติงานตามนโยบายองค์กร และตามหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ไม่เกิดความร่วมมือในระดับมหภาค

ประกาศิต สิริเมโธ (2556, หน้า 156-159) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัย อยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วิภาดา มุกดา และคณะ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557, หน้า 121-125) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการด้านผลประโยชน์มากที่สุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ในด้านความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.28 (ระดับความรู้ ความเข้าใจมาก)

รุ่งวิทย์ ศรีกุล (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบึงปลาอุทัย ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนในชุมชนบึงปลาอุทัยมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามตรวจสอบ มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีความสมดุล โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน และมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามตรวจสอบ

งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ตามลำดับดังนี้

Well (1993, Pp. 329) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศเนปาล ซึ่งมีอยู่ตามอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ว่า เงินรายได้จากรายงานมหาศาลมิได้ตกอยู่ที่การอนุรักษ์อย่างแท้จริง คือ รายได้ในปี ค.ศ. 1988-1989 ประมาณ 27 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และในการบริหารอุทยานจะต้องใช้เงินประมาณ 4.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่จำนวนงบประมาณที่ได้รับจริงไม่ถึง 1 ล้านเหรียญสหรัฐ ผลจากการท่องเที่ยวทำให้ธุรกิจในเมืองกาเดมาทจูเจริญรุ่งเรืองดี แต่คนในท้องถิ่นไม่ได้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนนี้ มีการจ้างกองกำลังรักษาป่าป้องกันมิให้ชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ที่มีค่าใช้จ่ายสูงถึง 4 ใน 5 ส่วนของงบประมาณทั้งหมด ดังนั้น พวกชาวบ้านจึงไม่สามารถเข้าไปล่าสัตว์ หาพืชผักได้อีกต่อไป เพราะต้องเก็บไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชื่นชม ผลกำไรสุทธิทางด้านสิ่งแวดล้อมก็ยังเป็นสิ่งที่เห็นไม่ชัดเจน ถึงแม้สิ่งแวดล้อมจะมีการปกป้องมิให้ชาวบ้านเข้ามาทำลาย แต่นักท่องเที่ยวก็เข้ามาจำนวนมากกว่าชาวบ้าน และก็สร้างความเสียหายทางสภาพแวดล้อมเช่นกัน เวลส์ ได้เสนอทางออกของปัญหาว่า ควรจะมีการลงทุนในด้านการจัดการมากกว่านี้ พร้อมกับหาทางช่วยคนในท้องถิ่นให้ได้รับผลตอบแทนมากขึ้น

Sudhian (2000, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น : การวิเคราะห์เชิงวิฤติของวรรณกรรมที่ได้รับการตีพิมพ์ การศึกษาแสดงให้เห็นถึงประเด็นของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกระดับต่าง ๆ

ของการมีส่วนร่วมในสิ่งที่เกี่ยวข้อง วิธีการที่อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ได้รับความกระจาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ ข้อมูลต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้รับการตีพิมพ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ของวรรณกรรมที่ได้รับการตีพิมพ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมแบบปิดถูกใช้บ่อยในกรณีศึกษาต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการศึกษาไม่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในวรรณกรรมที่ได้ทบทวน และการเป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในกรณีศึกษาได้สะท้อนอคติต่าง ๆ บ่อยที่สุด เช่น โดยวิถีทางลำเอียงและผู้นำลำเอียง วิเคราะห์ที่คำแนะนำต่าง ๆ สำหรับนโยบาย การวางแผน และเสนอการวิจัยในโอกาสต่อไป

Nilsson (2001, Pp. 7-24 อ้างถึงใน สิริินยา วัฒนสุขชัย, 2545, หน้า 11-12) ได้ศึกษาการออกแบบ Home stay และ Farm stay พบว่า เกษตรกรเป็นผู้ถ่ายทอดวิถีชีวิตแบบชาวสวนให้แก่นักท่องเที่ยว และผู้หญิงต้องการยกระดับความสำคัญของตนเองขึ้นมาจากการทำงานปกติในฟาร์มซึ่งค้ำค้ำกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะสิ่งที่ทำได้ดี คือ การต้อนรับนักท่องเที่ยว การบริการด้านอาหารหรือการส่งเสริมด้านกิจกรรม และในปัจจุบันการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์แปลกใหม่ สำหรับนักท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากการพักผ่อนโรงแรมทั่วไป แต่หมู่นักเรียนต่างชาติที่ไปเรียนภาษาและต้องการพักระยะยาวในราคาที่สมเหตุสมผลด้วยเช่นกัน เพราะการพักแบบดังกล่าวนี้นอกจากได้ฝึกภาษาแทนที่ภาษาตนเอง เมื่อพักร่วมกับคนชาติเดียวกันสำหรับนักเรียนต่างชาติ ผู้เข้าพักยังได้เรียนรู้ถึงสังคม ความคิดและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้น ๆ

Speier (2005, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อตรวจสอบบทบาทและความรับผิดชอบการท่องเที่ยวในมุมมองของการพัฒนาแบบยั่งยืน เป้าหมายและกระบวนการต่าง ๆ ของการพัฒนาแบบยั่งยืน รวมถึงศักยภาพของมนุษย์และสถาบันทางประชาธิปไตย เพื่ออำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนา ได้รับการส่งเสริมศักยภาพเพื่อเสนอการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ของลักษณะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองมิติทางการพัฒนาแบบยั่งยืน สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วยสังคมและมนุษย์ ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สัมฤทธิ์ผลที่ดำเนินการภายในบริบทของการปกป้องวัฒนธรรมของมนุษย์และสภาพแวดล้อม อนึ่งความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาแบบยั่งยืนได้รับแสดงผล ฉะนั้นการวิจัยในอนาคตควรศึกษาอธิบายการพัฒนาแบบยั่งยืนในปัจจุบันแสดงแนวโน้มของการปรับปรุงในการมุ่งสู่ความยั่งยืนมากขึ้น

Feifan (2001, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นแท้จริง : หมู่บ้านพื้นเมืองในไฮหนาน ประเทศจีน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้จัดทำขึ้นสำหรับชนกลุ่มน้อย เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และมรดกต่าง ๆ ของพวกเขา ในเวลาเดียวกันก็เกิดความตื่นเครียด ประเด็นต่าง ๆ ของความเป็นของแท้จริง และการดัดแปลงชนกลุ่มน้อย ประสพกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านพื้นเมืองต่าง ๆ ได้รับการใช้เป็นจุดที่โดดเด่นของการเข้าไปท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องมี 4 ประเภท คือ รัฐบาล ธุรกิจการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนต่าง ๆ ของชนกลุ่มน้อย และตรวจสอบมาตรฐานที่แท้จริงของโครงสร้าง คือ การไม่ทำให้เกิดการค้าแบบดัดแปลง วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมกับการจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ การพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม การปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยกับเกณฑ์ของรัฐ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นแท้จริงที่เกี่ยวข้องเนืองมากที่สุด คือ สวย เป็นเรื่องของสายตาผู้ดู จึงจำเป็นต้องมีการยกระดับจากเดิมที่มุ่งเน้นธรรมชาติ และจำแนกระดับของความเป็นของผู้เกี่ยวข้องมากมายแสดงตำแหน่งที่แตกต่างกัน ด้วยเคารพต่อความรู้สึกของประชาชนทั่วไป และความตื่นเครียดอยู่ระหว่างจุดสนใจของพวกเขา เช่น รัฐให้ความสนใจในการควบคุมปกครองชนกลุ่มน้อย ธุรกิจการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวแสดงออกถึงความสับสนของความเป็นแท้จริง ชนกลุ่มน้อยสนับสนุนธำรงการอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่ให้ความสำคัญต่องานและค่าตอบแทน ตามลำดับ การศึกษาได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ สำหรับผู้วางแผนการท่องเที่ยว เช่น การมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยในกระบวนการตัดสินใจ การพัฒนาทางกลยุทธ์ของการท่องเที่ยว และการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ในขณะเดียวกันส่วนน้อยของชนกลุ่มน้อยส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมให้ไว้ และประยุกต์กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้กับสถานการณ์อื่นที่แตกต่างกันไป ทั้งภายในไฮหนานและที่อื่น ๆ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว จะมีตั้งแต่การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน การมีส่วนร่วมถือเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ประชาชนรายได้เสริมจากการบริหารจัดการ มีรายได้จากนักท่องเที่ยวมาเข้ามาพัฒนาชุมชน แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังมีน้อย

ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจได้ไม่เต็มที่ หากชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวจะเป็นแรงผลักดันทางบวก ทำให้องค์กรในชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวได้มากขึ้น จากการได้รับความร่วมมือจากองค์กรของภาครัฐ และเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ย่อมทำให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนในชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนประชากร 2,754 คน (สำนักทะเบียนอำเภอประโคนชัย, 2558, ไม่มีเลขหน้า)

2. กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม และเทคนิคการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, อ้างถึงในประสิทธิ์สุวรรณรักษ์, 2555, หน้า 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก

รายละเอียดของประชากรปรากฏดังตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน โลกเมือง

หมู่บ้านโลกเมือง	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 6	623	76
หมู่ที่ 9	780	96
หมู่ที่ 15	724	89
หมู่ที่ 18	627	77
รวม	2,754	338

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการกำหนดเป็นโควตา จำนวน 15 คน ได้แก่

2.2.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15 และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 18

2.2.2 บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ได้แก่ ข้าราชการครู

2.2.3 ผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์กร จำนวน 6 คน ได้แก่ ประธานกลุ่มโอท็อป (OTOP), ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ และสมาชิกกลุ่ม เป็นกลุ่มเป้าหมายจากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. จำนวน 15 คน เป็นจำนวนที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ตามหลักเกณฑ์ของการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2. ในจำนวน 3 กลุ่ม ครอบคลุมตัวแทนของผู้ให้ข้อมูล เพราะทุกกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ดังนี้

2.1 ผู้นำชุมชน เป็นผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครองรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรในหมู่บ้านโลกเมือง จำนวน 4 คน

2.2 บุคลากรทางการศึกษา เป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน บ้านโลกเมือง ไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านโลกเมือง

2.3 ผู้นำกลุ่มและสมาชิกองค์กร เป็นบุคคลที่ร่วมตัวกันในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมตามโครงการ หรือร่วมกันแก้ปัญหาในการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีหน้าที่

ในด้านบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโอท็อป, กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย ประธานกลุ่มโอท็อปและสมาชิก เป็นผู้ให้บริการ ด้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์และสมาชิก เป็นผู้ให้บริการ ด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว และประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์และสมาชิก เป็นผู้นำเสนอ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มละ 2 คน รวมจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จะมีคำถามให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ได้แก่ เพศ และอายุ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ของผู้ตอบแบบสอบถามด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.2 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการจัดทำแบบสอบถามของการวิจัยฉบับนี้

1.2.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบสร้างมาตรวัดทัศนคติ เทคนิคการวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยใช้หลักการวัดค่า และประเมินลักษณะจากค่าคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighting mean score)

1.2.3 นำร่างแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา และตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิววัฒนา วุฒิการศึกษา ปร.ด. (ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ) ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

1.2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด วุฒิการศึกษา ก.ม. (การบริหารการศึกษา) ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.3 อาจารย์ ดร.กนต์ โสกลางเดือน วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนยโสธร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.4 นางสาววิมล ชอบสุข วุฒิการศึกษา ปร.ม. (การเมืองและการปกครอง) ท้องถิ่นและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.5 นายมนตรี ปิยานุกูล วุฒิการศึกษา ปร.ม. (การเมืองและการปกครอง) ท้องถิ่นและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับประชาชนบ้านหนองตาไก่ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.785 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็น หรือข้อคำถามแบบคำถามปลายเปิด

2.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.1 นำประเด็นเนื้อหาในแต่ละด้านมาสร้างกรอบประเด็นคำถาม เพื่อการสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามแบบโครงสร้างเนื้อหา

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขเนื้อหาส่วนที่ใช้

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำการวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จัดทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตผู้ใหญ่บ้าน โคนเมืองในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ

1.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำกลับมาตรวจสอบหา ความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม จากแบบสอบถาม จำนวน 338 ฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2.2 ผู้วิจัยสรุปรวบรวมความคิดเห็นทันทีที่จบการสัมภาษณ์ในแต่ละด้าน

2.3 เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ผู้วิจัยจะสรุปอีกครั้ง ซึ่งหากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน มีความเห็นเพิ่มเติมก็จะบันทึกเพิ่มเติมอีก

2.4 การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.4.1 การเตรียมพื้นที่ศึกษา โดยการเข้าไปแนะนำตัวกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์

2.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก ปากกา กล้องถ่ายรูป แนวนำถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยแยกเป็นรายด้าน รายข้อ และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 209)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	การมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.51 – 4.50	การมีส่วนร่วมมาก
2.51 – 3.50	การมีส่วนร่วมปานกลาง
1.51 – 2.50	การมีส่วนร่วมน้อย
1.00 – 1.50	การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปมาพิจารณาร่วมกับการจดบันทึกของผู้วิจัย แล้วทำความเข้าใจภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน

2. วิเคราะห์โดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน (Inductive method) คือ พิจารณาความเหมือนกัน ความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กันมาหาข้อสรุป และบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

(Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยการวิเคราะห์ค่า Independent samples t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 136)

3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ F-test (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 142)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน T-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามเพศ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามอายุ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ จะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ ซึ่งจะปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1

จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	338	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	121	35.80
1.2 หญิง	217	64.20
2. อายุ		
2.1 18 – 35 ปี	83	24.55
2.2 36 – 55 ปี	170	50.30
2.3 56 ปีขึ้นไป	85	25.15

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 338 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20 และเป็นหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุระหว่าง 36 – 55 ปี ที่มีมากที่สุด จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาคือ อายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 25.15 ส่วนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง 18 – 35 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 24.55

ตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.2 - 4.6 ดังนี้

ตาราง 4.2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ	3.64	0.82	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน	3.70	0.93	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.58	0.90	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.61	1.02	มาก
รวมเฉลี่ย	3.63	0.82	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.70$) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.64$) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.61$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.72	1.08	มาก
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.63	1.11	มาก
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.60	1.04	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.60	0.98	มาก
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเลือกแผนงาน/แนวทางที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.62	0.95	มาก
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการตามแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง	3.66	1.09	มาก
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.42	1.09	ปานกลาง

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
8. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.58	0.97	มาก
9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนดแผนงาน/โครงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง	3.78	1.11	มาก
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับความสำคัญของโครงการหรือกิจกรรม เพื่อเสนอให้กรรมการหมู่บ้านบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.64	0.99	มาก
11. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดกฎระเบียบในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.62	0.97	มาก
12. ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอความคิด และตัดสินใจในการกำหนดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.74	1.10	มาก
13. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.74	0.94	มาก
14. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.80	0.91	มาก
15. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาต้นทุนและทรัพยากรเพื่อตัดสินใจ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.54	0.99	มาก
รวมเฉลี่ย	3.64	0.82	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 7. อยู่ในระดับปานกลาง

นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนดแผนงาน/โครงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.42$)

ตาราง 4.4

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน			
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกรอบแนวทางดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และจัดทำแผนงาน/โครงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.56	1.05	มาก
17. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยงนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา	3.56	1.02	มาก
18. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณเพื่อดำเนินงานและพัฒนาการตามแผนงาน/โครงการ	3.48	1.21	ปานกลาง
19. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	3.66	1.17	มาก
20. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ/โครงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.64	1.01	มาก
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.87	1.07	มาก
22. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ/เพิ่มช่องทางการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.79	1.09	มาก

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
23. ท่านมีส่วนร่วมด้านการบริการการท่องเที่ยว	3.84	1.13	มาก
24. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการขนส่ง แก่นักท่องเที่ยว	3.70	1.23	มาก
25. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการที่พักแรม แก่นักท่องเที่ยว	3.78	1.26	มาก
26. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการอาหาร เครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว	3.74	1.29	มาก
27. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว	3.61	1.12	มาก
28. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการจำหน่าย ของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	3.48	1.09	ปานกลาง
29. ท่านได้มีส่วนร่วมในการผลักดันการพัฒนา การท่องเที่ยว	3.84	1.04	มาก
30. ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.98	1.05	มาก
31. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว	3.93	1.10	มาก
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.56	1.06	มาก
33. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	3.58	1.09	มาก
รวมเฉลี่ย	3.70	0.93	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 18. และข้อ 28. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 30. ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือ ข้อ 21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.87$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 18. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณเพื่อดำเนินงานและพัฒนาการตามแผนงาน/โครงการ ($\bar{X} = 3.48$) และข้อ 28. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.48$)

ตาราง 4.5

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
34. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการผลักดันให้ปราสาทเมืองต่ำเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่น่าเที่ยวที่สุด	3.59	1.19	มาก
35. ท่านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คุณค่าของแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ	3.87	1.09	มาก
36. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จาก การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว	3.55	1.12	มาก
37. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในระยะสั้น คือ การมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.48	1.17	ปานกลาง
38. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในระยะยาว คือ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้ เสริมของชุมชน	3.51	1.14	มาก
39. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยตรง คือ มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม	3.61	1.14	มาก

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
40. ท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น	3.39	1.09	ปานกลาง
41. ท่านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	3.52	1.06	มาก
42. ท่านมีความเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐาน และ สาธารณูปโภคในพื้นที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น	3.68	1.10	มาก
รวมเฉลี่ย	3.81	0.90	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 37. และข้อ 40. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 35. ท่านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคือ ข้อ 42. ท่านมีความเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคในพื้นที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น ($\bar{X} = 3.68$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 40. ท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 1.09$)

ตาราง 4.6

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล			
43. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	4.02	1.12	มาก

ตาราง 4.6 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
44. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็น และสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.68	1.18	มาก
45. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.61	1.201	มาก
46. ท่านมีส่วนร่วมในการทราบผลการประเมินแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.48	1.10	ปานกลาง
47. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านการอำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.51	1.09	มาก
48. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการแนะนำและ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	3.55	1.10	มาก
49. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินร้านค้าและสิ่งปลูกสร้าง ที่จะเกิดผลกระทบเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	3.56	1.21	มาก
50. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและ การประเมินผล	3.45	1.201	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.61	1.02	มาก

จากตาราง 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 46. และข้อ 50. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 43. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือ ข้อ 44. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็นและสรุป ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.68$) ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 50. 50. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและการประเมินผล ($\bar{X} = 3.45$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามเพศ ปรากฏดังตาราง 4.7–4.11 ดังนี้

ตาราง 4.7

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ	3.71	0.79	3.61	0.83	1.02
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน	3.73	0.93	3.67	0.93	0.52
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.59	0.97	3.57	0.86	0.12*
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.62	1.09	3.60	0.99	0.10
รวมเฉลี่ย	3.66	0.84	3.62	0.82	0.47

จากตาราง 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.8

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและ					
การตัดสินใจ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อ ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.83	1.08	3.66	1.08	1.37
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.69	1.16	3.60	1.09	0.69
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา ในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.68	1.04	3.55	1.04	1.06
4. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.59	0.98	3.61	0.99	0.19
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเลือกแผนงาน/ แนวทางที่เหมาะสมเพื่อดำเนินการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.63	0.93	3.61	0.97	0.18
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนด ช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการตามแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาคือความเห็นของประชาชน ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง	3.68	1.15	3.65	1.05	0.26
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนด งบประมาณที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.51	1.02	3.36	1.13	1.20

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
8. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.68	0.92	3.53	0.99	1.39
9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนด แผนงาน/โครงการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โศกเมือง	3.84	1.10	3.74	1.11	0.80
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติ จัดลำดับความสำคัญของโครงการหรือ กิจกรรม เพื่อเสนอให้กรรมการหมู่บ้าน บรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.69	1.00	3.61	0.99	0.65
11. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดกฎ ระเบียบในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.67	1.02	3.59	0.94	0.68
12. ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอความคิด และตัดสินใจในการกำหนดการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.84	1.12	3.68	1.09	1.29
13. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.78	0.94	3.72	0.94	0.50
14. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.83	0.88	3.78	0.93	0.50
15. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหา ต้นทุนและทรัพยากรเพื่อตัดสินใจ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.66	0.95	3.47	1.00	1.70
รวมเฉลี่ย	3.71	0.65	3.73	0.73	1.02

จากตาราง 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.9

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน					
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกรอบแนวทางดำเนินงานการติดตามประเมินผล และจัดทำแผนงาน/โครงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.64	1.06	3.51	1.04	1.12
17. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยงนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา	3.59	1.02	3.54	1.01	0.41
18. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณเพื่อดำเนินงานและพัฒนาการตามแผนงาน/โครงการ	3.52	1.25	3.46	1.19	0.47
19. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	3.79	1.09	3.59	1.20	1.62*

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
20. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการ/โครงการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.74	0.95	3.59	1.05	1.26*
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ สนับสนุนและส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.89	1.12	3.85	1.04	0.33
22. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ/เพิ่ม ช่องทางการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.82	1.14	3.78	1.07	0.32
23. ท่านมีส่วนร่วมด้านการบริการ การท่องเที่ยว	3.85	1.07	3.83	1.16	0.13
24. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการขนส่ง แก่นักท่องเที่ยว	3.78	1.17	3.65	1.27	0.91
25. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการที่พัก แรมแก่นักท่องเที่ยว	3.88	1.23	3.71	1.28	1.19
26. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการอาหาร เครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	3.79	1.29	3.71	1.29	0.54
27. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการ นำเที่ยว และมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว	3.69	1.12	3.56	1.12	1.08
28. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการ จำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	3.45	1.09	3.50	1.10	0.41
29. ท่านได้มีส่วนร่วมในการผลักดัน การพัฒนาการท่องเที่ยว	3.83	1.07	3.84	1.02	0.34

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
30. ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.87	1.18	4.05	0.97	1.42*
31. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	3.91	1.10	3.94	1.10	0.21
32. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.60	1.09	3.54	1.05	0.46
33. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาตาม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	3.57	1.12	3.58	1.08	0.84
รวมเฉลี่ย	3.73	0.93	3.67	0.93	0.52

จากตาราง 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 19, ข้อ 20, และข้อ 30. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.10

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
34. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการผลักดันให้ปราสาท เมืองต่ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าเที่ยวที่สุด	3.74	1.20	3.50	1.18	1.74
35. ท่านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คุณค่า ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ	3.92	1.12	3.84	1.08	0.63
36. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาเส้นทาง คมนาคมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว	3.61	1.09	3.51	1.15	0.78
37. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น คือ การมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.42	1.21	3.52	1.07	0.75
38. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาว คือ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้ เสริมของชุมชน	3.57	1.26	3.48	1.11	0.63*
39. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยตรง คือ มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม	3.57	1.24	3.64	1.08	0.49*
40. ท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยว โดยชุมชนเพิ่มขึ้น	3.29	1.17	3.44	1.04	1.24
41. ท่านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	3.46	1.19	3.55	0.98	0.67*

ตาราง 4.10 (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
42. ท่านมีความเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคในพื้นที่ที่ได้รับ การพัฒนามากขึ้น	3.69	1.22	3.68	1.03	0.13*
รวมเฉลี่ย	3.59	0.97	3.57	0.86	0.12*

จากตาราง 4.10 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 38, ข้อ 39, ข้อ 41, และข้อ 42, แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.11

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล					
43. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	4.06	1.14	4.00	1.12	0.42

ตาราง 4.11 (ต่อ)

ข้อความ	ชาย		หญิง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
44. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.62	1.26	3.72	1.13	0.74
45. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.59	1.23	3.62	1.16	0.26
46. ท่านมีส่วนร่วมในการทราบผลการประเมินแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.46	1.17	3.48	1.07	0.17
47. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านการอำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.50	1.13	3.52	1.06	0.14
48. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การแนะนำและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	3.58	1.13	3.53	1.09	0.39
49. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินร้านค้าและสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดผลกระทบต่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	3.61	1.28	3.53	1.18	0.56
50. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและ การประเมินผล	3.50	1.25	3.41	1.18	0.65
รวมเฉลี่ย	3.61	1.09	3.60	0.99	0.10

จากตาราง 4.11 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามอายุ ปรากฏดังตาราง 4.12-4.16 ดังนี้

ตาราง 4.12

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	18-35 ปี		36-55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ	3.75	0.68	3.59	0.85	3.64	0.87	1.11
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน	3.88	0.77	3.63	0.97	3.67	0.98	2.19
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.83	0.84	3.52	0.90	3.45	0.91	4.49*
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.80	0.95	3.52	1.03	3.61	1.02	2.10
รวมเฉลี่ย	3.81	0.71	3.6	0.85	3.759	0.84	2.75

จากตาราง 4.12 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.13

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วม							
ในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ							
1. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.83	1.08	3.67	1.05	3.71	1.15	0.62
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.75	1.14	3.62	1.10	3.54	1.11	0.74
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.61	1.01	3.62	1.02	3.53	1.10	0.25

ตาราง 4.13 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
4. ท่านมีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็น เสนอและ กำหนดแนวทางใน การแก้ปัญหาในพื้นที่ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.69	0.97	3.59	0.99	3.54	0.98	0.49
5. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการเลือกแผนงาน/แนวทาง ที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	3.61	0.84	3.65	0.98	3.54	1.00	0.39
6. ท่านได้มีส่วนร่วมใน การกำหนดช่วงระยะเวลา ที่จะดำเนินการตามแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาคือความเดือดร้อน ของประชาชนที่สอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริง	3.73	1.01	3.62	1.13	3.65	1.08	0.30
7. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดงบประมาณ ที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.54	1.06	3.34	1.15	3.46	1.00	1.08
8. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.81	0.79	3.44	1.00	3.65	1.00	4.50*
9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับ การกำหนดแผนงาน/โครงการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง	3.98	1.00	3.68	1.13	3.79	1.15	2.05

ตาราง 4.13 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
10. ท่านได้มีส่วนร่วมใน การลงมติจัดลำดับความสำคัญ ของโครงการหรือกิจกรรม เพื่อเสนอให้กรรมการหมู่บ้าน บรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.89	0.77	3.53	1.01	3.65	1.11	3.07*
11. ท่านมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ กำหนดกฎ ระเบียบในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.67	0.77	3.53	1.01	3.65	1.11	0.58
12. ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอ ความคิด และตัดสินใจ ในการกำหนดการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.89	1.00	3.66	1.11	3.74	1.17	1.18
13. ท่านได้มีส่วนร่วมใน การให้ข้อมูล หรือเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.75	0.84	3.71	1.00	3.80	0.88	0.25
14. ท่านมีส่วนร่วมใน การส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.94	0.79	3.71	0.95	3.86	0.93	2.07
15. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการค้นหาต้นทุน และทรัพยากรเพื่อตัดสินใจ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.65	0.93	3.47	1.01	3.56	1.05	0.96
รวมเฉลี่ย	3.75	0.68	3.59	0.85	3.64	0.87	1.11

จากตาราง 4.13 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ข้อ 8. และข้อ 10. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.14

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วม							
ในการวางแผนและ							
การดำเนินงาน							
16. ท่านได้มีส่วนร่วม							
ในการวางแผน กำหนดกรอบ							
แนวทางดำเนินงาน การติดตาม							
ประเมินผล และจัดทำแผนงาน/ โครงการจัดการการท่องเที่ยว							
โดยชุมชน	3.73	0.98	3.45	1.06	3.60	1.06	2.11
17. ท่านได้มีส่วนร่วม							
ในการวิเคราะห์ข้อมูลผล							
การดำเนินงานเพื่อเชื่อมโยง							
นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา	3.69	0.84	3.49	1.07	3.55	1.06	1.00
18. ท่านได้มีส่วนร่วม							
ในการกำหนดงบประมาณ							
เพื่อดำเนินงานและพัฒนาการ							
ตามแผนงาน/โครงการ	3.66	1.17	3.39	1.21	3.47	1.26	1.37

ตาราง 4.14 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
19. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการจัดทำข้อมูล ด้านการท่องเที่ยว	3.95	1.06	3.54	1.25	3.61	1.05	3.61*
20. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติ การ/โครงการดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.78	0.84	3.60	1.05	3.60	1.09	1.03
21. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนและส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.01	0.98	3.78	1.10	3.91	1.07	1.44
22. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการจัดทำ/เพิ่มช่องทาง การตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.95	0.97	3.74	1.16	3.75	1.07	1.17
23. ท่านมีส่วนร่วมด้าน การบริการการท่องเที่ยว	3.93	1.07	3.82	1.15	3.80	1.14	0.34
24. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการบริการขนส่งแก่นัก ท่องเที่ยว	3.89	1.06	3.64	1.23	3.61	1.37	1.42
25. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการบริการที่พักแรม แก่นักท่องเที่ยว	4.04	1.12	3.71	1.27	3.65	1.35	2.45
26. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการบริการอาหาร เครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว	4.06	1.09	3.64	1.32	3.64	1.37	3.38*

ตาราง 4.14 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
27. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการบริการนำเที่ยว และ มัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว	3.81	0.96	3.52	1.15	3.58	1.20	1.84
28. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการบริการจำหน่ายของ ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	3.75	0.95	3.42	1.16	3.34	1.05	3.49*
29. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการผลักดันการพัฒนา การท่องเที่ยว	4.05	0.88	3.77	1.08	3.76	1.08	2.30
30. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.12	0.99	3.92	1.09	3.98	1.02	1.05
31. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูล และช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว	4.08	0.93	3.86	1.14	3.91	1.18	1.19
32. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.70	0.87	3.48	1.12	3.59	1.12	1.26
33. ท่านได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนา ตามอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	3.66	0.89	3.49	1.17	3.67	1.10	1.13
รวมเฉลี่ย	3.88	0.77	3.63	0.97	3.66	0.98	2.19

จากตาราง 4.14 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า ข้อ 19, ข้อ 26, และข้อ 28, แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.15

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ							
ผลประโยชน์							
34. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการผลักดันให้ ปราสาทเมืองต่ำเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่น่าเที่ยวที่สุด	3.98	1.06	3.51	1.16	3.36	1.28	6.53*
35. ท่านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติ	4.01	0.94	3.82	1.11	3.82	1.19	0.97
36. ท่านมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ จากการพัฒนาเส้นทางคมนาคม เชื่อมโยงการท่องเที่ยว	3.76	1.08	3.45	1.16	3.54	1.11	2.15
37. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในระยะสั้น คือ การมีรายได้ จากการท่องเที่ยว	3.73	0.98	3.41	1.14	3.39	1.19	2.84

ตาราง 4.15 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 - 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
38. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในระยะยาว คือ ส่งเสริม ให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม ของชุมชน	3.80	1.19	3.41	1.13	3.46	1.19	3.28*
39. ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์โดยตรง คือ มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม	3.88	1.04	3.58	1.17	3.42	1.13	3.60*
40. ท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยว โดยชุมชนเพิ่มขึ้น	3.70	1.09	3.34	1.07	3.19	1.06	5.15*
41. ท่านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ดีขึ้น	3.76	1.10	3.51	1.00	3.31	1.08	3.95*
42. ท่านมีความเห็นว่าโครงสร้าง พื้นฐาน และสาธารณูปโภค ในพื้นที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น	3.82	1.15	3.69	1.04	3.54	1.17	1.34
รวมเฉลี่ย	3.83	0.84	3.52	0.90	3.45	0.91	4.49*

จากตาราง 4.15 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 34. ข้อ 38. ข้อ 39. ข้อ 40 และข้อ 41. แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.16

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการมีส่วนร่วมในการ							
ติดตามและประเมินผล							
43. ท่านมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน	4.13	1.06	3.99	1.13	3.99	1.17	0.52
44. ท่านมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูล หรือเสนอ ความคิดเห็นและสรุปผล การดำเนินงานตามแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชน	3.87	1.09	3.63	1.19	3.61	1.23	1.36
45. ท่านมีส่วนร่วม ในการประเมินผลแผนงาน/ โครงการการพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.78	1.12	3.52	1.25	3.61	1.19	1.30
46. ท่านมีส่วนร่วม ในการทราบผลการประเมิน แผนงาน/โครงการพัฒนา การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.64	1.00	3.35	1.12	3.56	1.15	2.25

ตาราง 4.16 (ต่อ)

ข้อความ	18-35 ปี		36 – 55 ปี		56 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	X	S.D.	
47. ท่านมีส่วนร่วม ในการประเมินผลด้าน การอำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุน การท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.70	1.06	3.42	1.08	3.53	1.11	1.89
48. ท่านมีส่วนร่วม ในการประเมินผลการแนะนำ และการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว	3.78	1.04	3.44	1.11	3.53	1.13	2.72
49. ท่านมีส่วนร่วม ในการประเมินร้านค้า และสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิด ผลกระทบต่อกับการท่องเที่ยว	3.84	1.16	3.44	1.24	3.53	1.18	3.15*
50. ท่านมีส่วนร่วม ในการเป็นคณะกรรมการ ติดตามและการประเมินผล	3.61	1.16	3.34	1.23	3.51	1.19	1.64
รวมเฉลี่ย	3.80	0.65	3.51	1.03	3.61	1.06	2.10

จากตาราง 4.16 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 49. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเทคนิคการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้างโดยกำหนดหัวข้อไว้กว้าง ๆ แบบปลายเปิด ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความสอดคล้องของประเด็นที่ศึกษาแล้วจึงได้สรุปผลในภาพรวม โดยจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นด้าน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ จากการสัมภาษณ์พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมิใช่ว่าการบริหารจัดการจะดำเนินการทุกเรื่องพร้อมกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการงบประมาณ ระยะเวลา ดังนั้น การค้นหาปัญหาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการที่จะรู้ว่าชุมชนมีปัญหาใด จะต้องทราบความต้องการในชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้ที่มาท่องเที่ยว คนที่เห็นพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวว่า มีปัญหาในการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง ชุมชนควรเลือกปัญหาอะไรที่จะมาปรับใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวได้ รูปแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วม เมื่อพบปัญหาแล้ว ก็มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพราะเป็นเรื่องของส่วนรวม เมื่อถามปัญหาไป ผู้ที่ให้สัมภาษณ์จึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้แยกประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า มีความคิดเห็นใดที่เหมือนกันและความคิดเห็นใดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.1.1 ประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจที่เหมือนกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.1.1.1 มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วม

5.1.1.2 ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการค้นหาปัญหา ทุกครั้งที่มีการประชุมหรือการจัดประชาคมหมู่บ้าน

5.1.1.3 โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการประชุมร่วมกัน

5.1.2 ประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจที่ต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.1.2.1 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เพราะไม่มีเวลา

5.1.2.2 โรงเรียนได้สนองนโยบาย คือ จัดมัคคุเทศก์น้อย เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ผู้มาท่องเที่ยวได้รู้จักกันแพร่หลาย

5.1.2.3 ประชาชนไม่กล้าตัดสินใจ ส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเรื่องของประธานองค์กร

5.1.3 ประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจที่เหมือนกันด้านแนวคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

5.1.3.1 ชุมชนควรจะได้ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขในการพัฒนาชุมชนต่อไป

5.1.3.2 ชุมชนและประชาชนร่วมกันแลกเปลี่ยน เสนอแนะข้อคิดเห็นร่วมกัน มีความสามัคคีกันในกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน

5.1.3.3 มีการนำปัญหามาเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงให้ดีขึ้น

5.1.4 ประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจที่ต่างกันด้านแนวคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

5.1.4.1 เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้คุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว

5.1.4.2 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญ คิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง

จากการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์กร และบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม คือ ชุมชนและประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่จะประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

5.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน จากการถามการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ว่า มีการบริหารจัดการอย่างไรถึงจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม สามารถรับรู้แนวคิดของทุกฝ่าย ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงผู้ที่มาท่องเที่ยว คณะกรรมการควรคิดให้ถี่ถ้วน รอบคอบ และครอบคลุม เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้แยกประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า มีความคิดเห็นใดที่เหมือนกัน และความคิดเห็นใดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.2.1 ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานที่เหมือนกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.2.1.1 ชุมชนเสนอแนวทาง วางแผนงานร่วมกันในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

5.2.1.2 มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.2.1.3 ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการต้องเป็นแกนนำหลักในการวางแผนร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยว

5.2.1.4 มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานที่ต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.2.2.1 มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว

5.2.2.2 บางคนเห็นว่าวางแผนจัดการท่องเที่ยวไม่สำคัญ

5.2.2.3 ระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวยังจัดไม่เป็นระเบียบ

5.2.3 ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานที่เหมือนกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน

5.2.3.1 ควรมีเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้ทราบเกี่ยวกับสภาพของชุมชน

5.1.3.2 ควรมีการวางแผนดำเนินการอย่างดี เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

5.2.4 ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานที่ต่างกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน

5.2.4.1 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

5.2.4.2 ชุมชนเห็นว่าควรให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยประชาสัมพันธ์ทางไลน์ เฟสบุ๊ก

จากการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน ได้ข้อสรุปว่า ชุมชนได้เสนอแนวทางวางแผนงานร่วมกันในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว ต้องเป็นแกนนำหลักในการวางแผนร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยว มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ของนักท่องเที่ยวดังนั้น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้นำองค์กรควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงานให้ผู้ประกอบการ เพื่อรับทราบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการ บำรุงรักษาชุมชนให้คงสภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้นต่อไป

5.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ด้านนี้ พบว่า สิ่งที่ถูกฝ่ายได้รับความพึงพอใจทั้งที่เป็นรูปธรรม คือ การที่ประชาชนได้เห็นชุมชนของตนเองมีการพัฒนา มีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีการร่วมมือกันปกป้องแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ถือว่าเป็นมรดกที่ทุกคนจะได้รับ สำหรับความพึงพอใจที่เป็นนามธรรมจะเป็นการยกย่องชุมชน การชมเชยผู้นำการพัฒนา การให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนา การให้ความเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระกระทบทำด้วยคำพูด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้แยกประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า มีความคิดเห็นใดที่เหมือนกันและความคิดเห็นใดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.3.1 ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ที่เหมือนกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.3.1.1 การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น ทำให้ได้รับรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว

5.3.1.2 การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนพัฒนาขึ้น มีรายได้จากผลิตผลทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มแม่บ้านผลิต ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

5.3.1.3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาาก ทำให้ชุมชนได้รับชื่อเสียงไปด้วย รวมทั้งมีรายได้เพิ่มขึ้น

5.3.1.4 ภาครัฐเห็นความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชน

5.3.2 ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ที่ต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.3.2.1 ทำให้ชุมชนรู้จักการอนุรักษ์การท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาให้ยั่งยืน มีรายได้เข้ามาในชุมชนตลอดเวลา

5.3.2.2 ทำให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน

5.3.2.3 ได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

5.3.2.4 นักเรียนที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีรายได้มาเสริมในครอบครัว

5.3.3 ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ที่เหมือนกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

5.3.3.1 เมื่อชุมชนมีรายได้เพิ่มทำให้ครอบครัวมีความสุข เด็กมีการศึกษามากขึ้น

5.3.3.2 ชุมชนทำให้เกิดอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีรายได้เข้ามาจนเจือครอบครัวมากขึ้น

5.3.3.3 นักเรียนมีรายได้เสริมจากการเป็นมัคคุเทศก์น้อย

5.3.4 ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ที่ต่างกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

5.3.4.1 เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

5.3.4.2 ควรมีการพัฒนาในทุกด้าน ภาครัฐควรเข้ามาบีบบทบาทมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้ข้อสรุปว่า การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น ทำให้ได้รับรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว มีรายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มแม่บ้านผลิต เมื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จัก มักมีนักท่องเที่ยวมามากขึ้น ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงไปด้วย รวมทั้งหากภาครัฐเห็นความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป ดังนั้น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม คือ เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทุกภาคส่วนควรมีบทบาทในการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อดูแลรักษาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

5.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นกับการปฏิบัติงานในทุกเรื่อง ทุกหน่วยงาน เพราะว่าการที่จะรู้ว่าการทำงาานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ มีความคุ้มค่ากับแรงงาน เวลา ที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด จำเป็นต้องมีการประเมินผลทุกครั้ง โดยการประเมินผลนั้น สามารถประเมินได้ 3 ระยะ คือ 1) ระยะต้นโครงการ 2) ระยะดำเนินงาน และ 3) ระยะสิ้นสุดโครงการ ระยะนี้้นำการประเมินผลจากปีที่ผ่านมา เปรียบเทียบผลการบริหารจัดการในปีปัจจุบัน ว่า ทำอย่างไรให้มีการรับนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพในการแสดงออกทางวัตถุโบราณ มีจุดขาย มีการร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์วัฒนธรรม การได้รับคำชมเชยจากนักท่องเที่ยว รายได้ต่อครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น จึงต้องประเมินผล

ในทุกมิติ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้การจัดการการท่องเที่ยวดีขึ้นในทุกปี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้แยกประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า มีความคิดเห็นใดที่เหมือนกันและความคิดเห็นใดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.4.1 ประเด็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลที่เหมือนกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.4.1.1 มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5.4.1.2 มีส่วนในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

5.4.1.3 ชุมชนมีการจัดทำข้อมูลรายรับและรายจ่าย เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานของกลุ่ม จะได้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

5.4.2 ประเด็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลที่ต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.4.2.1 มีการสนับสนุนให้นำรายได้จากการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ มาปรับปรุงสาธารณูปโภคภายในชุมชน

5.4.2.2 คณะกรรมการชุมชนได้จัดทำเอกสารรายงานในภาพรวมของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน

5.4.2.3 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดเก็บผลประโยชน์และจัดสรรผลประโยชน์ในแต่ละปี

5.4.3 ประเด็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลที่เหมือนกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

5.4.3.1 ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

5.4.3.2 ควรมีการรณรงค์จัดการสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา

5.4.4 ประเด็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลที่ต่างกันด้านแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

5.4.4.1 ควรมีการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

5.4.4.2 ควรมีการจัดทำแบบสอบถามในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว

5.4.4.3 ชุมชนควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด

จากการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ได้ข้อสรุปว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอ
ความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว การประเมินผล
การจัดการท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการจัดทำข้อมูลรายรับ
และรายจ่าย เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานของกลุ่ม จะได้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว
ที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์
ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมี
การจัดทำแบบสอบถามในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศและอายุ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 ฉบับ ส่วนการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยมีการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกการสัมภาษณ์ไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ Independent samples t-test 5) เปรียบเทียบ

ความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ F-test สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ โดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน โดยนำประเด็นย่อยมาพิจารณาความเหมือนกัน ความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กัน มาหาข้อสรุปแล้วบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง เพื่อหาข้อสรุป

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ จากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ดังนี้ ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการค้นหาปัญหา และการตัดสินใจ ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง จำแนก ตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัด บุรีรัมย์ แต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ มีการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ร่วมแสดง ความคิดเห็น มีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทราบปัญหา เพื่อหาแนวทางการแก้ไข ควรมีการประชุมร่วมกัน การจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่จะประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน มีการเสนอแนวทางวางแผนงานร่วมกัน ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้นำองค์กรควรมีการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์แผนงานให้ผู้ประกอบการ เพื่อรับทราบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

มีการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการ บำรุงรักษาชุมชนให้คงสภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้นต่อไป 3) ด้านการรับผลประโยชน์ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น ผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านผลิต มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เข้ามาหมุนเวียนสู่ชุมชน ทั้งนี้ เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อดูแลรักษาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป 4) ด้านการติดตามและประเมินผล มีการเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการจัดทำข้อมูลรายรับและรายจ่าย เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกลุ่ม มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำแบบสอบถามในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถนำผลมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมในการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการท่องเที่ยว มีการแสดงความคิดเห็น เสนอและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในการกำหนดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว มีการวางแผน กำหนดกรอบ แนวทางดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และจัดทำแผนงาน/โครงการจัดการการท่องเที่ยว มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ โครงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีการรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น คือ การมีรายได้จากการท่องเที่ยว รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาว คือ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน การท่องเที่ยว

ทำให้มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการประเมินผลด้านการอำนวยความสะดวก ให้การสนับสนุน และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิรชญา มณีเนตร และคณะ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทร โฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Speier (2005, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาแบบยั่งยืน เพื่อตรวจสอบบทบาทและความรับผิดชอบการท่องเที่ยว ในมุมมองของการพัฒนาแบบยั่งยืน เป้าหมายและกระบวนการต่าง ๆ ของการพัฒนาแบบยั่งยืน รวมถึงศักยภาพของมนุษย์และสถาบันทางประชาธิปไตย เพื่ออำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนา ได้รับการส่งเสริมศักยภาพเพื่อเสนอการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ของลักษณะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองมิติทางการพัฒนาแบบยั่งยืน สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องประกอบด้วยสังคมและมนุษย์ ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สัมฤทธิ์ผล ที่ดำเนินการภายในบริบทของการปกป้องวัฒนธรรมของมนุษย์และสภาพแวดล้อม หนึ่งความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาแบบยั่งยืนได้รับแสดงผล ฉะนั้นการวิจัยในอนาคตควรศึกษาอธิบายการพัฒนาแบบยั่งยืน ในปัจจุบันแสดงแนวโน้มของการปรับปรุงในการมุ่งสู่ความยั่งยืนมากขึ้น

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนให้ความสนใจในกระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะต้องเสนอปัญหาและหาสาเหตุเป็นขั้นตอนลำดับแรก ซึ่งทำให้ประชาชนเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้เลย หากขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญ ศรีอาริยะจันทร์ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมคิดค้นปัญหา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในชุมชนบ้านโคกเมือง มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา

ที่เกิดในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน มีการร่วมแสดงความคิดเห็น โดยกำหนดปัญหา และกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก เพื่อนำแนวทางที่เลือก มาสู่การปฏิบัติ ส่วนเขตบางกอกน้อย ประชาชนอาจยังไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการที่จะกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่ยุ่ยาก หลายขั้นตอน ชุมชนขาดการประชาสัมพันธ์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีงบประมาณไม่เพียงพอ ต่อการบริหารจัดการ จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

2.2 จากผลการวิจัย ด้านการวางแผนและการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลและการวางแผนการจัดการเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เป็นผู้วางแผน กำหนดกรอบ แนวทางดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และจัดทำแผนงาน/ โครงการจัดการการท่องเที่ยว การบริการ การพัฒนา ตลอดจนการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของอภิญา กังสนารักษ์ (2544, หน้า 14 – 15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วม ในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากร และแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้รับรายได้จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การมีอาชีพ เสริมและอาชีพหลัก แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีนักท่องเที่ยวรู้จักมากขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยณรงค์ ชูรัรักษ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในตำบลโนนบุรี ในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในชุมชน บ้านโคกเมือง ได้รับผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการส่งเสริมให้ การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน ทำให้มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม ประชาชนชุมชน บ้านโคกเมืองมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในจังหวัดหมื่นเวียนดีขึ้น ส่วนประชาชนตำบลโนนบุรี อาจยังไม่มีมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนมากนัก ผู้นำชุมชน ยังไม่ให้ความสำคัญจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนราชการเข้ามามีบทบาทน้อยในการพัฒนา เหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

2.4 จากผลการวิจัย ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งการติดตามประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาต่อยอดให้พัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของคมลักษณ์ สงทิพย์ (2557, หน้า 121-125) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอ บางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนตำบลโคกเมืองมีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานของการมีส่วนร่วม เนื่องจากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทั้งหมด ส่วนประชาชนในอำเภอบางกรวยอาจยังขาดความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ขาดความตระหนักถึงบทบาท ความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อย จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ และอายุ อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 เมื่อจำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะความคิดเห็นของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงมีความรู้สึกที่เหมือนกัน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน หมู่บ้านของตนเอง ซึ่งทุกคนส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การคิดโครงการ วิจัย และร่วมตัดสินใจที่จะรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในด้านที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนด้วย จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ความคิดเห็นประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาศิต สิริเมโธ (2556, หน้า 156-159) การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม พบว่า การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 เมื่อจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย ครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุมีความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ไม่แตกต่างกัน คือ อายุเท่าใดควรมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการค้นหา ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดปัญหา และกำหนดทางเลือก มีการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรม ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล เพื่อให้เป็นไปตามแผนงาน และโครงการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากิจกรรมให้ประสบ ผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อชุมชน จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ประชาชน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภสุดา สิกขฤทธิ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอปราณบุรี จำแนกตามอายุ ในการมีส่วนร่วมต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมไม่ต่างกัน

4. ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จึงนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมพบว่า ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย มีการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการกำหนดปัญหาและกำหนดทางเลือก มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ควรมีการประชุมร่วมกัน เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547, หน้า 273) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โดยมีขั้นตอน

ในการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชุมชน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้แล้ว กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะขาดความเข้าใจ มองไม่เห็นความสำคัญของโครงการนั้น สิ่งที่น่าพอใจที่สุดก็คือ ชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยภาพรวมพบว่า ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย มีการวางแผนงานร่วมกันในการฟื้นฟู เศรษฐกิจชุมชน มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการประชุม เตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว มีการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์แผนงาน ให้ผู้ประกอบการ เพื่อรับทราบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง มีการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการ บำรุงรักษาชุมชนให้คงสภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอภิญา กังสนารักษ์ (2544, หน้า 14 – 15) ได้นำเสนอขั้นตอน การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมพบว่า ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย เมื่อชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น ผลผลิตจากกลุ่มแม่บ้านผลิตที่มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น มีรายได้เข้ามาหมุนเวียนสู่ชุมชน หากมีการท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งปันประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อดูแลรักษาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543 หน้า 143) ได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม จะพบว่าโดยทั่วไป กระบวนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมพบว่า ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย มีการเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาลังแวดล้อมในชุมชน มีการจัดทำข้อมูลรายรับและรายจ่าย เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกลุ่ม มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีการจัดทำแบบสอบถามในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541, หน้า 38) กล่าวว่า ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ว่าเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด เป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป รูปแบบในการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นมาก ซึ่งจะบ่งบอกถึงลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนตามรูปแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป มีดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ควรรักษาสิ่งดี ๆ นี้ไว้ ซึ่งการวางแผนและการดำเนินงานนั้น เป็นการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรคำนึงถึงกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน

1.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำชุมชนประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ให้มาก เพราะว่าอาจเป็นปัญหาที่จะต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก ควรมีการณรงค์ให้ชุมชนได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐ

เข้ามามีบทบาทในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ทำอย่างไรที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาภายในพื้นที่ให้มากที่สุด และเกิดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ผู้นำชุมชนควรมีการวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนคำนึงควบคู่ไปกับมาตรการจัดระเบียบภายในชุมชน และต้องคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม บริบทโดยรอบชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาด้านมลภาวะที่จะส่งผลกระทบต่อคุณค่าทางสภาพแวดล้อมภายในชุมชน การกำหนดมาตรการ กฎ ระเบียบ การจัดระเบียบภายในสถานที่สำคัญ มาตรการป้องกันด้านมลภาวะ ด้วยการวางกรอบยุทธศาสตร์ที่ไม่เกิดผลกระทบด้านลบต่อสถานที่ เพื่อป้องกันการสูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน

1.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการฝึกอบรมมีคุณภาพ เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่จะประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้นำองค์กรควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงานให้ผู้ประกอบการเพื่อรับทราบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการชุมชนมีการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการ บำรุงรักษาชุมชนให้คงสภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้นต่อไป การท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทุกภาคส่วนควรมีบทบาทในการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อดูแลรักษาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมีการจัดทำแบบสอบถามในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความสอดคล้องของการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและไม่ขัดแย้งกับท้องถิ่น

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านโคกเมือง ที่นำไปสู่ความสำเร็จต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณก ทิพรส. (2543). *องค์การและการจัดการ*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรวรรณ สังขกร. 2552. *แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวชุมชน*. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พุทธศักราช 2555-2559*. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). *คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). *แผนการตลาดการท่องเที่ยวไทย ปี 2550*. กรุงเทพฯ : กองการวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ. (2540). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- จริญญา เจริญสุขใส. (2545). *สรุปสถานการณ์และวิเคราะห์โอกาสทางการท่องเที่ยวของไทย. วารสารการท่องเที่ยว, (เมษายน-มิถุนายน), 21 (2) : หน้า 9.*
- จักรพงษ์ สงวนชม. (2549). *ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดทรัพยากรดิน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกะลา ตำบลหมื่นศรี อำเภอสำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- เจริญ ศรีอาริยะจันทร์. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. (2546). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ชลาภรินทร์ สมพงษ์. (2553). มุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อหัวหิน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2546). "สถานศึกษากับชุมชน" ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษาหน่วยที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉกรรจ์ ชูรักรักษ์. (2552). การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฉันทฐา กริหิรัญ. (2550). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงพร หุดะเสวี. (2544). การศึกษาจุดหมายในอาชีพ แรงจูงใจในการบริหารและพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารระดับกลางในธนาคาร ไทยพาณิชย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทของ อปท. กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ชนกฤต สังข์เฉย. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนวัฒน์ คำภีรานนท์. (2550). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธีรเรก วิทยายุทธ. (2550). ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สรรพมิตในเขตพื้นที่สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 6 ที่มีผลต่อการบริหารงานหลังการปฏิรูประบบราชการของกรมสรรพสามิต พ.ศ. 2545. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นันทนา อุดมมันถาวร. (2548). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (ปัญหาพิเศษปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นิตสารัตน์ จุลวงศ์. (2553). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ล่องเรือชมสวนเทียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล เกษมสุข. (2560). ททท. ดัน “ท่องเที่ยว 4.0” เคลื่อนเศรษฐกิจ. เข้าถึงได้จาก
<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/756663>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. (2556). รัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎี และวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
เอส.พี.เอเจริอูผล.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร, พระมหาสุทิตร์ อบอุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ
ชลกาญจน์ ฮาชันนารี. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปานแพร เขาวนัประยูร และคณะ. (2556). การประเมินการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบที่พัก
สัมผัสวัฒนธรรมชนบท บ้านเมืองขอนแก่น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.
รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ประกาศิต สิริเมโธ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์
(พิมพ์ครั้งที่ 10). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปราโมทย์ รอดจำรัส. (2547). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเดินทางและการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โฟว์ แอนด์ ไฟร์
พริ้นติ้ง.
- ปรีดา พูลสิน. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม :
กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส. วารสารวิจัยและพัฒนา, ปีที่ 4, หน้า 65.
- พจนานา สวนศรี. (2542). การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยชุมชน. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตร
ปริญญาโท. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยว
เพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการ
สถาบันราชภัฏสวนคูสิต.
- พรทิพย์ วีระสวัสดิ์. (2551). *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประจวบ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (รายงานการวิจัย)*. อยุธยา :
คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ : โอเอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- มธุวรรณ พลวัน. (2546). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการ
ด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สุวรรณ. (2541). *โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.)*. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2549). *การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเคเนชั่นโตรี.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2547). *การจัดการยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- รุ่งวิทย์ ตรีกุล. (2558). *การมีส่วนร่วมของชุมชนบึงปลาอุทัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(รายงานการวิจัย)*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). *รูปแบบการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ :
กองส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วิภาดา มุกดาและคณะ. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนคูสิต.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). *การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง*. กรุงเทพฯ : โพรเพช.
- วีระพล ทองมา. (2548). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT)
สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. เข้าถึงได้จาก
www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.do

- วีระวัฒน์ หมั่นมา. (2550). *แรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน*
เมืองไทยแข็งแรงของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สนับสนุนสุขภาพชุมชน จังหวัด
ขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิ อนันต์นพคุณ. (2542). *กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ*. สงขลา : ชลบุตรกราฟฟิค.
- ศิริพงษ์ ตดาวัลย์ ณ อยุธา. (2551). *แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธนุพรินต์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภรณ์, เชาวลิศ ประภาวนนท์ และ
สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ : ธรรมสารจำกัด.
- สุภรารักษ์ ธรรมชาติ. (2541). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากร*
ชายฝั่ง กรณีศึกษา อำเภอละงู จังหวัดสตูล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกสุดา ลิกขุฤทธิ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*
กรณีศึกษา อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สถาบันการท่งเที่ยวโดยชุมชน. (2552). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงาน*
พัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2540). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา*
การท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. (ถ่ายเอกสาร).
- _____. (2544). *รายงานการศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างความเข้มแข็งขององค์การ*
บริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : สถาบันงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *การดำเนินงานเพื่อกำหนด*
นโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. รายงานผลการดำเนินการเสนอต่อ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ว.ท.
- สมยศ นาวิก. (2544). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ.
- _____. (2547). *การบริหาร : การพัฒนาองค์กร และแรงจูงใจ*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). *หลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมในองค์การ*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ*
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. เข้าถึงได้จาก
http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420

_____. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554)*.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2548). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ :

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*

พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักทะเบียนอำเภอประโคนชัย. (2558). *ทะเบียนราษฎร*. บุรีรัมย์ : สำนักทะเบียนอำเภอประโคนชัย.

สิรินยา วัฒนสุขชัย. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน กรณีศึกษาหมู่บ้าน*

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.

กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์.

สุชาติพิชัย เข็มน้อย (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว*

อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุธี ขวัญเงิน. (2549). *การจัดการการผลิตและการปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีอีเคยูเคชั่น จำกัด.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาต. (2541). *วิสัยทัศน์การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ*. รายงานการฝึก

อบรมหลักสูตรการให้บริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ : ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกรมป่าไม้.

สุรศักดิ์ วัฒนชัยวัฒนากุล (2553). *แรงจูงใจและการจูงใจ*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.novabizz.com/NovaAce/Motives.htm>

สุรพร พงษ์พานิช. (2544). *"การมีส่วนร่วมของประชาชน" บทบาทใหม่ของประชาชนกับ*

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เข้าถึงได้จาก

http://conservation.forest.ku.ac.th/ecotourdb/Cgibin/ARTICLE/community_

สุรีย์วัลย์ เขิกขุนทด. (2550). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*

ของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แสวง รัตนมงคลมาศ. (2543). *การระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมของมวลชน : การจัดตั้ง*

องค์กรการนำและการตัดสินใจ. เอกสารประกอบการบรรยาย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย

สาธารณสุข.

- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก. (2555). *แผนพัฒนาสามปี*. บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก.
- อรรถพร เนตรทิพย์. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน*. (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- อำนาจ แสงสว่าง. (2544). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา.
- อินทิรา มณีคุณ. (2540). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา จังหวัดนราธิวาส*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อิสระ สุวรรณบด. (2551). *การบริหารภาครัฐ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 1-5 สาขาวิทยาการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุบลวรรณ ประดับสุข. (2552). *การเรียนรู้และสร้างประสบการณ์เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนจาก สกว. (ภาค)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.etajournal.com>.
- Feifan, X.P. (2001). *Authenticating cultural tourism : Folk villages in Hainan, China*. Ph.D. Dissertation, University of Waterloo (Canada). *Dissertation Abstracts International*. (Online). 64 : AAT NQ85352. Available : <http://www.proquest.umi.com/pqpweb> [2006, November 25]
- Speier, J.V. (2005). *Sustainable development and tourism*. D.P.A. Dissertation, University of Southern California. *Dissertation Abstracts International*. (Online). 674 : AAT 3320162. Available : <http://www.proquest.umi.com/pqpweb> [2006, November 25]
- Sudhian, P. (2000). *Understanding local community participation in ecotourism development : A critical analysis of select published literature*. M.S. Dissertation, Michigan State University. *Dissertation Abstracts International*. (Online) 38 : AAT 1399666. Available : <http://www.proquest.umi.com/pqpweb> [2006, November 25]
- Well, M. (1993). *Neglect of biological riches : The economics of nature tourism in Nepal* In *Biodiversity and Conservation*. (p. 329).

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมคума)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.กันต์ โชคกลางเดือน

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๕๕.๑๑/ว๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาววิมล ชอบสุข

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายมนตรี ปิยากุล

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบรไน
Buniraam Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๑๗๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ใหญ่บ้านหนองตาไก่น้อย

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
กำลังศึกษา และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ในการนี้ นักศึกษา มีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริง
เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ ใช้เครื่องมือในการวิจัย
กับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้ใหญ่บ้านโคกเมือง หมู่ ๖

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้ใหญ่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ ๙

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้ใหญ่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ ๑๕

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้ใหญ่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ ๑๘

ด้วย นายชนม์บันลือ วรรณพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดทำเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกเมืองในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 50 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ
- 1.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน
- 1.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 1.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.2 แบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกเมืองในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ข้อมูลที่ได้รับจะไม่มีผลกระทบในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บเป็นความลับ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความจริงทุกประการ อย่างครบถ้วน สมบูรณ์และขอขอบคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ชนม์บันลือ วรรณพันธุ์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ (โปรดระบุ) 18-35 ปี 36-55 ปี 56 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ						
1. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน						
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน						
4. ท่านมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น เสนอและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โลกเมือง						
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเลือกแผนงาน/แนวทางที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการตามแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง						
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น						
8. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
9. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนดแผนงาน/โครงการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โลกเมือง						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการลงมติจัดลำดับความสำคัญของโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสนอให้กรรมการหมู่บ้านบรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้าน						
11. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดกฎระเบียบในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง						
12. ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอความคิดและตัดสินใจในการกำหนดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
13. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน						
14. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
15. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาต้นทุนและทรัพยากร เพื่อตัดสินใจ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน						
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกรอบ แนวทางดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และจัดทำแผนงาน/โครงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
17. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงาน เพื่อเชื่อมโยงนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา						
18. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ เพื่อดำเนินงานและพัฒนารตามแผนงาน/โครงการ						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
19. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลด้านการท่องเที่ยว						
20. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการโครงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
22. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ / เพิ่มช่องทางการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
23. ท่านมีส่วนร่วมด้านการบริการการท่องเที่ยว						
24. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการขนส่งแก่นักท่องเที่ยว						
25. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยว						
26. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว						
27. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการนำเที่ยวและมีคุณเทศก์แก่นักท่องเที่ยว						
28. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบริการจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว						
29. ท่านได้มีส่วนร่วมในการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยว						
30. ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน						
31. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้ใจ
	5	4	3	2	1	
32. ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการประสานงานกับ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
33. ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน						
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
34. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จาก การผลักดันให้ปราสาทเมืองต่ำเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่น่าเที่ยวที่สุด						
35. ท่าน ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้คุณค่าของ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ						
36. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จาก การอาสาสมัครนำเที่ยว						
37. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจในระยะสั้น คือ การมีรายได้จากการ ท่องเที่ยว						
38. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจในระยะยาว คือ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยว เป็นรายได้เสริมของชุมชน						
39. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยตรง คือ มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม						
40. ท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มขึ้น						
41. ท่านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น						
42. ท่านมีความเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐาน และ สาธารณูปโภคในพื้นที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น						

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล						
43. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน						
44. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน/ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
45. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
46. ท่านได้มีส่วนร่วมในการทราบผลการประเมินแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
47. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านการอำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยชุมชน						
48. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการแนะนำและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว						
49. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินร้านค้าและสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดผลกระทบต่อเกี่ยวกับการท่องเที่ยว						
50. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและ การประเมินผล						

ขอขอบคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ศึกษาวิจัย นายชนม์บันลือ วรรณพันธุ์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำชี้แจง ในแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์โปรดให้ข้อมูลตามความจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ.....ปี

อนึ่ง ในกรณีผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้ระบุชื่อ-สกุล ผู้วิจัยขอใช้รหัส A, B, C แทนดังนี้

- A1 – A4 ผู้นำชุมชน B1 – B5 บุคลากรทางการศึกษา
- C1 – C6 ผู้นำกลุ่มและสมาชิกองค์กร

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยขอตั้งประเด็นสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

2.1.1 การจัดการท่องเที่ยวบ้านโคกเมือง ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.1.2 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน

2.2.1 การจัดการท่องเที่ยวบ้าน โศกเมือง ชุมชนมีส่วนร่วมในวางแผนและการดำเนินงาน

อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.2.2 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและ
การดำเนินงานอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.3.1 การจัดการท่องเที่ยวบ้าน โศกเมือง ชุมชนมีส่วนในการรับผลประโยชน์อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.3.2 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.4.1 การจัดการท่องเที่ยวบ้านโลกเมือง ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.4.2 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามและ

ประเมินผลอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์
สถานที่.....

ภาคผนวก ฉ
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

**ข้อมูลเชิงคุณภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว
โดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์**

1. การสอบถามโดยการสัมภาษณ์จะไม่ระบุชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยจะใช้รหัสดังนี้
 - A1- A4 คือ ผู้นำชุมชน
 - B1 – B5 คือ บุคลากรทางการศึกษา
 - C1 – C6 คือ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกองค์กร
2. การหาคำตอบโดยการใช้การสัมภาษณ์ใน 4 ประเด็น ดังนี้
 - 2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ
 - 2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน
 - 2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
 - 2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ผลการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

1. **ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ** จากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้
 - A1 “ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เพราะไม่มีเวลา”
 - A2 “เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้คุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว”
 - A3 “มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาแก่ผู้นำชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นของทุกคนในชุมชน ทุกคนต้องมีส่วนร่วม”
 - A4 “นำปัญหามาเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงให้ดีขึ้น”
 - B1 “ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการค้นหาปัญหา ทุกครั้งที่มีการประชุมหรือการจัดประชาคมหมู่บ้าน”
 - B2 “โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการประชุมร่วมกัน”
 - B3 “โรงเรียนได้สนองนโยบาย คือ จัดมัคคุเทศก์น้อย เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ผู้มาท่องเที่ยวได้รู้จักกันแพร่หลาย”
 - B4 “ชุมชนและประชาชนร่วมกันแลกเปลี่ยน เสนอแนะข้อคิดเห็นร่วมกัน มีความสามัคคีกันในกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน”

B5 “มีส่วนร่วมมาก เพราะคนในชุมชนจะได้ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ในการพัฒนาชุมชนต่อไป”

C1 “ไม่ได้รับความร่วมมือ”

C2 “มีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เสนอแนะข้อคิดเห็น ร่วมกัน”

C3 “มีการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วม”

C4 “ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก เพราะชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน”

C5 “ไม่ให้ความสำคัญ คิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง”

C6 “ประชาชนไม่กล้าตัดสินใจ ส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเรื่องของประธานองค์กร”

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบล จรเข้มมาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

A1 “ชุมชนเสนอแนวทาง วางแผนงานร่วมกันในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน”

A2 “ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว”

A3 “มีการคัดค้านหากคณะกรรมการพัฒนาชุมชนดำเนินกิจกรรมที่ไม่ตรงกับ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม”

A4 “มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว”

B1 “มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน”

B2 “มีการวางแผนดำเนินการอย่างดี เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น โบราณสถาน และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์”

B3 “บางคนเห็นว่าการวางแผนจัดการท่องเที่ยวไม่สำคัญ”

B4 “ชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยประชาสัมพันธ์ทางไลน์ เฟสบุ๊ค”

B5 “ระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวยังจัดไม่เป็นระเบียบ”

C1 “มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว”

C2 “บางครั้งการตัดสินใจแล้วแต่ผู้นำชุมชน”

C3 “ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการต้องเป็นแกนนำหลักในการวางแผนร่วมกัน พัฒนาการท่องเที่ยว”

C4 “มีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานต่าง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงาน พัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด”

C5 “มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว”

C6 “เผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้ทราบเกี่ยวกับสภาพของชุมชน”

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

A1 “การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนมากขึ้น ทำให้ได้รับรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว”

A2 “ชุมชนและครัวเรือนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น”

A3 “เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาาก ทำให้ชุมชนได้รับชื่อเสียงไปด้วยรวมทั้ง มีรายได้เพิ่มขึ้น”

A4 “ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาทุกด้าน ภาครัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น”

B1 “นักเรียนมีรายได้เสริมจากการเป็นมัคคุเทศก์น้อย”

B2 “นักเรียนที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีรายได้มาเสริมในครอบครัว”

B3 “ทำให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน”

B4 “ได้เรียนรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ”

B5 “การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนพัฒนาขึ้น มีรายได้จากผลิตผลทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มแม่บ้านผลิต ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น”

C1 “เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้มีศูนย์การเรียนรู้ มีการแข่งขันประเพณีชิงกันและกัน”

C2 “ชุมชนรายได้เพิ่มทำให้ครอบครัวมีความสุข เด็กมีการศึกษามากขึ้น”

C3 “ทำให้ชุมชนรู้จักการอนุรักษ์การท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาให้ยั่งยืน มีรายได้เข้ามาในชุมชนตลอดเวลา”

C4 “การท่องเที่ยวทำให้มีอาสาสมัครนำเที่ยว และมัคคุเทศก์”

C5 “ภาครัฐเห็นความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชน”

C6 “ชุมชนทำให้เกิดอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีรายได้เข้ามาจนเจือครอบครัวมากขึ้น”

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

A1 “มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน”

A2 “มีการสนับสนุนให้นำรายได้จากการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มาปรับปรุงสาธารณูปโภคภายในชุมชน”

A3 “คณะกรรมการชุมชนได้จัดทำเอกสารรายงานในภาพรวมของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน”

A4 “จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์และอาสาสมัครนำเที่ยว”

B1 “ชุมชนมีการจัดทำข้อมูลรายรับและรายจ่าย”

B2 “ชุมชนและภาครัฐมีการจัดศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าชุมชน”

B3 “ชุมชนควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด”

B4 “คณะกรรมการชุมชนควรสร้างมาตรฐานในการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป”

B5 “มัคคุเทศก์และอาสาสมัครนำเที่ยวได้นำแบบประเมินให้นักท่องเที่ยวตอบหลังจากการชม แล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนา ปรับปรุงต่อไป”

C1 “มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดเก็บผลประโยชน์และจัดสรรผลประโยชน์ในแต่ละปี”

C2 “มีส่วนในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาลี้่วงแวดล้อมในชุมชน”

C3 “มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย”

C4 “ประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว”

C5 “มีการรณรงค์จัดการสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา”

C6 “การจัดทำแบบสอบถามในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว”

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	205.3333	258.7126	.8576	.7090
A2	205.2000	263.3379	.4872	.7152
A3	205.1667	263.7299	.5421	.7152
A4	205.2333	261.0126	.5627	.7126
A5	205.2000	265.7517	.3814	.7179
A6	203.9333	160.8230	.3063	.8735
A7	205.2667	261.3747	.5606	.7130
A8	205.0333	266.9299	.3555	.7190
A9	205.3000	270.4931	.1770	.7232
A10	205.1000	262.8517	.5182	.7145
A11	205.3000	260.4931	.6155	.7118
A12	205.3333	274.1609	.0333	.7266
A13	205.3667	262.8609	.5052	.7146
A14	205.0333	267.4816	.3622	.7194
A15	205.2000	268.2345	.3662	.7199
B16	205.3000	265.5276	.4256	.7174
B17	205.5333	260.5333	.5972	.7120
B18	205.3333	266.7816	.3806	.7187
B19	205.2333	275.2195	-.0230	.7280
B20	205.4000	273.2828	.0534	.7264
B21	205.3667	261.6195	.6609	.7126
B22	205.2000	264.6483	.4652	.7164
B23	205.1333	275.0851	.0182	.7281
B24	205.2667	264.1333	.5754	.7154
B25	205.3333	267.4023	.3505	.7194
B26	205.2333	265.9782	.3807	.7181

B27	205.3000	267.2517	.3173	.7196
B28	205.3333	269.1954	.2639	.7214
B29	205.5000	270.0517	.1960	.7227
B30	205.4667	274.3264	.0149	.7273
B31	205.3667	259.5506	.7679	.7102
B32	205.2667	261.0989	.6717	.7121
B33	205.2333	273.9092	.0452	.7263
C34	205.1667	276.7644	.1027	.7293
C35	205.3333	265.9540	.3863	.7180
C36	205.2000	266.5103	.3483	.7188
C37	205.0667	267.6506	.3264	.7198
C38	205.6000	274.8690	.0075	.7277
C39	205.3333	265.9540	.3863	.7180
C40	205.2000	266.5103	.3483	.7188
C41	205.0667	267.6506	.3264	.7198
C42	205.6000	274.8690	.0075	.7277
D43	205.3333	265.9540	.3863	.7180
D44	205.2000	266.5103	.3483	.7188
D45	205.0667	267.6506	.3264	.7198
D46	205.6000	274.8690	.0075	.7277
D47	205.3333	265.9540	.3863	.7180
D48	205.2000	266.5103	.3483	.7188
D49	205.0667	267.6506	.3264	.7198
D50	205.6000	274.8690	.0075	.7277

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 50

Alpha = .785

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายชนม์บันลือ วรรณพันธุ์
วัน เดือน ปีเกิด	22 กรกฎาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 160/1 หมู่ที่ 1 ตำบลสะพานทราย อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่	ห้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) วิชาเอกพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาจังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2538	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกพลศึกษา สถาบันราชภัฏนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2561	ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ (รป.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์